

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

МАЛКОВИЧ ПАВЛО ІВАНОВИЧ

УДК 658.15

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Магістерська програма – Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу

Малкович П. І.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник Витвицька У. Я., к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ - 2024

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут економіки і менеджменту

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ**

Малковичу Павлу Івановичу

1. Тема роботи «Фінансова безпека малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності»

керівник роботи Витвицька У. Я., к.е.н., доцент кафедри ФОП, затверджені наказом закладу вищої освіти від «08» грудня 2023 року №713/7.

2. Строк подання студентом роботи 10.01.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукові праці вітчизняних науковців і практиків щодо забезпечення та оцінювання фінансової безпеки підприємств, навчальна література, статті в онлайн-виданнях, аналітичні звіти, фінансова звітність ТОВ «Румата», нормативно-законодавчі акти України.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ. Розділ 1. Теоретико-методичні засади забезпечення фінансової безпеки малих підприємств. Розділ 2. Аналіз та оцінка ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки малого підприємства Розділ 3. Комплексне оцінювання фінансової безпеки малих підприємств та напрямки підвищення її рівня. Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Слайд 1 – Мета, об'єкт, предмет та наукова новизна дослідження.

Слайд 2 – Основні підходи до трактування поняття «фінансова безпека малого підприємства».

Слайд 3 – Підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Слайд. 4 – Індикатори оцінки фінансової безпеки підприємства.

Слайд 5 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Румата».

Слайд 6 – Ключові параметри (індикатори) ліквідності ТОВ «Румата».

Слайд 7 – Ключові параметри (індикатори) фінансової стійкості ТОВ «Румата».

Слайд 8 – Ключові параметри (індикатори) ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата».

Слайд 9 – Результати оцінки фінансової безпеки ТОВ «Румата» за удосконаленою методикою.

Слайд 10 – Сума присвоєних балів індикаторам фінансової безпеки ТОВ «Румата» за три роки.

б. Дата видачі завдання 01.12.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми та постановка завдання магістерської роботи	01.12.2022	виконано
2.	Розділ 1. Теоретико-методичні засади забезпечення фінансової безпеки малих підприємств	01.04.2023	виконано
3.	Розділ 2. Аналіз та оцінка ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки малого підприємства	01.09.2023	виконано
4.	Розділ 3. Комплексне оцінювання фінансової безпеки малих підприємств та напрямки підвищення її рівня	24.12.2023	виконано
5.	Вступ і висновки до роботи	28.12.2023	виконано
6.	Оформлення роботи згідно встановлених вимог	07.01.2024	виконано
7.	Подання готової роботи з комплектом супровідних матеріалів на допуск до захисту	10.01.2024	виконано

Студент _____
(підпис)

Малкович П. І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Витвицька У. Я.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить 80 сторінок, 9 таблиць, 15 рисунків, перелік посилань на джерела з 58 найменувань, 2 додатки.

Актуальність теми дослідження. В умовах розгортання повномасштабної війни в Україні питання підтримки життєдіяльності суб'єктів господарювання та забезпечення їх фінансової безпеки як здатності протидіяти абсолютно новим викликам та загрозам набуває особливої актуальності.

Метою магістерської роботи є удосконалення теоретико-методичних засад забезпечення фінансової безпеки малих підприємств та обґрунтування напрямків підвищення її рівня в умовах посилення економічної нестабільності.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової безпеки малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності.

Предмет – теоретико-методичні засади забезпечення фінансової безпеки малих підприємств.

Теоретичні та практичні результати магістерської роботи полягають у наступному:

- 1) удосконалено теоретико-методичні засади забезпечення фінансової безпеки малих підприємств;
- 2) здійснено аналіз та оцінку ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки малого підприємства;
- 3) здійснено комплексне оцінювання фінансової безпеки малих підприємств та запропоновано напрямки підвищення її рівня.

Реалізація запропонованих напрямків у фінансово-господарській діяльності досліджуваного малого підприємства ТОВ «Румата» забезпечить не тільки підвищення рівня його фінансової безпеки, але й сприятиме поліпшенню його конкурентоспроможності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА, МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА, НЕСТАБІЛЬНІСТЬ, ЗАГРОЗИ, ФІНАНСОВІ ІНТЕРЕСИ

ABSTRACT

Master's degree work contains 80 pages, 9 tables, 15 pictures, list of the used sources from 58 the names, 2 additions.

Relevance of the research topic. In the conditions of the unfolding of a full-scale war in Ukraine, the issue of supporting the vital activities of business entities and ensuring their financial security as an ability to counter completely new challenges and threats is gaining particular relevance. The purpose of the master's thesis is to improve the theoretical and methodological foundations of ensuring the financial security of small enterprises and to substantiate the directions for increasing its level in the conditions of increased economic instability.

The object of the study is the processes of ensuring the financial security of small enterprises in the conditions of increasing economic instability.

The subject is the theoretical and methodological principles of ensuring the financial security of small enterprises.

The theoretical and practical results of the master's work are as follows:

- 1) the theoretical and methodological principles of ensuring the financial security of small enterprises have been improved;
- 2) the analysis and evaluation of key parameters (indicators) of the financial security of a small enterprise was carried out;
- 3) a comprehensive assessment of the financial security of small enterprises was carried out and directions for increasing its level were proposed.

The implementation of the proposed directions in the financial and economic activity of the investigated small enterprise "Rumata" LLC will ensure not only an increase in the level of its financial security, but will also contribute to the improvement of its competitiveness.

KEY WORDS: FINANCIAL SECURITY, SMALL BUSINESSES, INSTABILITY, THREATS, FINANCIAL INTERESTS

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	10
1.1 Фінансова безпека малих підприємств: наукові підходи до трактування сутності, складові та основні загрози	10
1.2 Основні методичні підходи до оцінки фінансової безпеки малих підприємств	21
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА КЛЮЧОВИХ ПАРАМЕТРІВ (ІНДИКАТОРІВ) ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА	32
2.1 Особливості функціонування малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності	32
2.2 Аналіз та оцінка фінансово-господарської діяльності ТОВ «Румата»	37
2.3 Аналіз та оцінка ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки ТОВ «Румата»	42
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3 КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ РІВНЯ	53
3.1 Комплексне оцінювання рівня фінансової безпеки ТОВ «Румата» з врахуванням умов посилення економічної нестабільності	53

					МР.ФНм – 77.00.00.000 ПЗ			
Змн.	Арк	№ докум.	Підпис	Дата				
Розроб.		Малкович П. І.			Фінансова безпека малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності	Лім.	Арк.	Акрушіє
Перевір.		Витвицька У. Я.				6		
Реценз.						ІФНТУНГ, ФНм-22-1		
Н.Контр.		Витвицька У.Я.						
Затверд.		Маринчак Л.Р.						

3.2 Напрямки підвищення рівня фінансової безпеки малого підприємства ТОВ «Румата».....	62
Висновки до розділу 3	68
ВИСНОВКИ	69
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА	72
ДОДАТКИ.....	80
Бібліографічна довідка	

					МР.ФНм – 77.00.00.000 ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		7

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах розгортання повномасштабної війни в Україні питання підтримки життєдіяльності суб'єктів господарювання та забезпечення їх фінансової безпеки як здатності протидіяти абсолютно новим викликам та загрозам набуває особливої актуальності.

Метою магістерської роботи є удосконалення теоретико-методичних засад забезпечення фінансової безпеки малих підприємств та обґрунтування напрямків підвищення її рівня в умовах посилення економічної нестабільності.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі завдання:

- висвітлити наукові підходи до трактування сутності фінансової безпеки малих підприємств, виокремити її складові та охарактеризувати основні загрози;

- висвітлити суть та особливості застосування основних методичних підходів до оцінювання фінансової безпеки малих підприємств;

- розглянути особливості функціонування малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності;

- здійснити аналіз та оцінку фінансово-господарської діяльності ТОВ «Румата»;

- здійснити аналіз та оцінку ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки ТОВ «Румата»;

- удосконалити методику комплексного оцінювання рівня фінансової безпеки малих підприємств з урахуванням умов посилення економічної нестабільності та здійснити її апробацію на прикладі ТОВ «Румата»;

- запропонувати напрямки підвищення рівня фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової безпеки малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності.. Предмет – теоретико-методичні засади забезпечення фінансової безпеки малих підприємств.

У ході дослідження застосовано загальнонаукові теоретичні методи, такі як: узагальнення, пояснення, групування – для аналізу підходів науковців щодо трактування сутності поняття «фінансова безпека підприємства», формулювання об'єкта і предмета дослідження, формування висновків; аналізу та синтезу – для уточнення основних наукових категорій, обґрунтування концептуальних положень, понять і категорій; табличного й графічного зображення – для наочного подання отриманих результатів та аналітичних даних. Також спеціальні наукові методи: формально-логічний – для удосконалення методики оцінювання рівня фінансової безпеки малих підприємств; порівняння, порівняльного аналізу, статистичний – для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Румата» та ключових параметрів (індикаторів) його фінансової безпеки.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних науковців і практиків щодо забезпечення та оцінювання фінансової безпеки підприємств, навчальна література, статті в онлайн-виданнях, аналітичні звіти, фінансова звітність ТОВ «Румата», нормативно-законодавчі акти України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні теоретико-методичних засад забезпечення фінансової безпеки малих підприємств. Зокрема, запропоновано розглядати фінансову безпеку малих підприємств з позиції двох підходів: статичного – як стан захищеності їх фінансових інтересів та динамічного – як здатність протидіяти загрозам. Також удосконалено методику оцінювання рівня фінансової безпеки малих підприємств, яка передбачає застосування відібраних двадцяти ключових параметрів (індикаторів), порівняння їх значень з пороговими, уточненими значеннями та зведення їх на основі бального методу в єдиний інтегральний показник.

Дана магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань на джерела з 58 найменувань та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Фінансова безпека малих підприємств: наукові підходи до трактування сутності, складові та основні загрози

В умовах посилення економічної нестабільності, яке було зумовлене спочатку пандемією COVID-19, а згодом – повномасштабною військовою агресією проти України, проблема забезпечення та поліпшення фінансової безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання набула надзвичайної актуальності. Особливо гостро вона постає перед представниками малого бізнесу – малими та мікро- підприємствами, які в силу специфіки свого функціонування є найбільш уразливими до дії дестабілізуючих факторів макроекономічного характеру, з одного боку, та, з іншого, характеризуються вищим рівнем гнучкості та адаптивності порівняно з крупними компаніями.

Серед науковців, які досліджували сутність фінансової безпеки суб'єктів господарювання, теоретико-методичні аспекти її забезпечення та оцінювання, формування механізму управління нею, насамперед слід виділити таких як: Варналій З. С. [1], Мельник С. І. [2], Парфентій Л. А. [3], Сащук О. В. [4], Черчик Л. М. [5], Меліхова Т. О. [6], Вдовенко Л. О. та Черненко О. С. [7], Сусіденко О. В. [8], Новіченко Л. С. [9], Семанюк В. [10], Чорна С. [11], Ситник Н. С. [12], Краснокутська Н. С. [13].

Слід також відмітити потужний доробок у цій сфері у вигляді праць навчального характеру, а саме: Кузенко Т. Б. та Сабліної Н. В. [14], Резворовича К. Р. [15], Варналія З. С. [16], Крупки М. І. та Яструбецької Л. С. [17], Соломіної Г. В. [18], Фролова С. М. [19].

Дослідженню сутності та особливостей забезпечення фінансової безпеки малих підприємств присвячені роботи Шопської Ю. К. [20], Осідач О. Б. [21], Бондарчук Н. В. [22], Якубенко Ю. Л. [23] та Хлівної І. В. [24].

Також останнім часом з'являється все більше наукових публікацій, присвячених дослідженню фінансової безпеки в умовах цифрової економіки, серед яких заслуговують уваги статті Захаркіна О. О. [25], Мехеда А. М. та Варналія З. С. [26], Онишко С. В. [27], Пантелєвої Н. М. [28].

Виконаний Чорною С. бібліометричний аналіз досліджень фінансової безпеки дав змогу з'ясувати, що перші публікації на цю тему з'явилися у SCOPUS ще у 1933 р., а в WoS – у 1976 р. Упродовж 2009-2011 рр. та починаючи з 2017 р. спостерігалось значне зростання кількості досліджень, пов'язаних із фінансовою безпекою, що пояснюється наслідками світової фінансової кризи 2008–2009 рр. та необхідністю змін у фінансовій сфері, появою криптовалют, змін у банківському секторі [11].

Як зазначає науковиця, найбільше публікацій було зафіксовано у 2021 р.: у базі Scopus – 200 документів, у WoS – 241 документ. При цьому більшість статей стосуються досліджень пандемії COVID-19 та її впливу на глобальний фінансовий сектор і безпеку людей [11].

Проведений аналіз показав, що найчастіше питання фінансової безпеки досліджують науковці із США (582 документи у Scopus та 529 документів у WoS), Великобританії та Китаю (понад 100 документів у середньому). Україна потрапила в десятку країн з кількістю публікацій на цю тему – 89 документів у Scopus та 205 у WoS [11].

Все вище висвітлене підтверджує, що проблематика фінансової безпеки не втрачає своєї актуальності, не дивлячись на багаточисельні дослідження у цьому науковому напрямку.

Проведене вивчення праць сучасних вітчизняних науковців, які розглядали сутність фінансової безпеки підприємств, дало змогу дійти до висновку про наявність певних розбіжностей у тлумаченні даного поняття.

Так, Якубенко Ю. Л. розглядає фінансово-економічну безпеку підприємства з позиції таких підходів [23]:

- функціонального – як захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз (здатність їх виявити, усунути та нейтралізувати);

- статичного – як стан фінансово-економічного розвитку, який характеризується збалансованістю, стійкістю, стабільністю функціонування підприємства відповідно до його стратегічних цілей;

- ресурсного – як здатність фінансово-економічної системи забезпечувати безперервно виробництво та відтворення достатнім обсягом матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Дуже ретельне дослідження сутності поняття «фінансова безпека підприємства» здійснив у своїй монографії Мельник С. І. [2]. Вчений розглядає фінансову безпеку у контексті економічної безпеки підприємства, проведений морфологічний аналіз якої дав змогу виділити такі дев'ять підходів до трактування її сутності: ресурсно-функціональний, конкурентний, захисний, гармонізаційний, стійкісний, інформаційний, фінансовий, цільовий, комплексний. При цьому учений стверджує, що найбільш поширеним є ресурсно-функціональний підхід, який акцентує увагу на оптимальному залученні ресурсів, застосуванні превентивних заходів стосовно внутрішніх та зовнішніх загроз [2, С.16].

Даним автором було розроблено контекстно-цільову матрицю, що дало змогу сформулювати сутність фінансової безпеки підприємства як «стану, при якому через ефективне використання всіх наявних ресурсів та прийняття адекватних, в кожній конкретній ситуації, управлінських рішень, формується рівновага, підтримується стійкість і стабільність, забезпечується надійність системи для досягнення поставлених цілей та завдань, реалізації стратегії розвитку шляхом застосування заходів своєчасного розпізнавання викликів, уникнення/зменшення ризиків, протидії/адаптації до негативного впливу загроз» [2, С.27].

Серед учених, які займалися вивченням теоретико-методичних і практичних аспектів формування й оцінювання фінансової безпеки підприємств,

слід виділити дисертаційне дослідження Меліхової Т. О. [6], де виокремлено вісімнадцять підходів до визначення поняття «фінансова безпека промислового підприємства», а саме: захисний, стійкісний, прогресивний, перспективний, стабільний, збалансований, ресурсний, вартісний, граничний, контрольний, управлінський, стратегічний, збалансований, фінансовий, організаційний, комплексний, статичний та динамічний. Не применшуючи значущість наукових розробок автора, вважаємо, що така надмірна деталізація не спрощує, а навпаки ускладнює розуміння даного поняття і призводить до труднощів при розробці методичних засад оцінювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Систематизацію наукових досліджень дефініції «фінансова безпека підприємства» здійснила Краснокутська Н. С. [13], що дало змогу виділити такі підходи (рисунок 1.1).

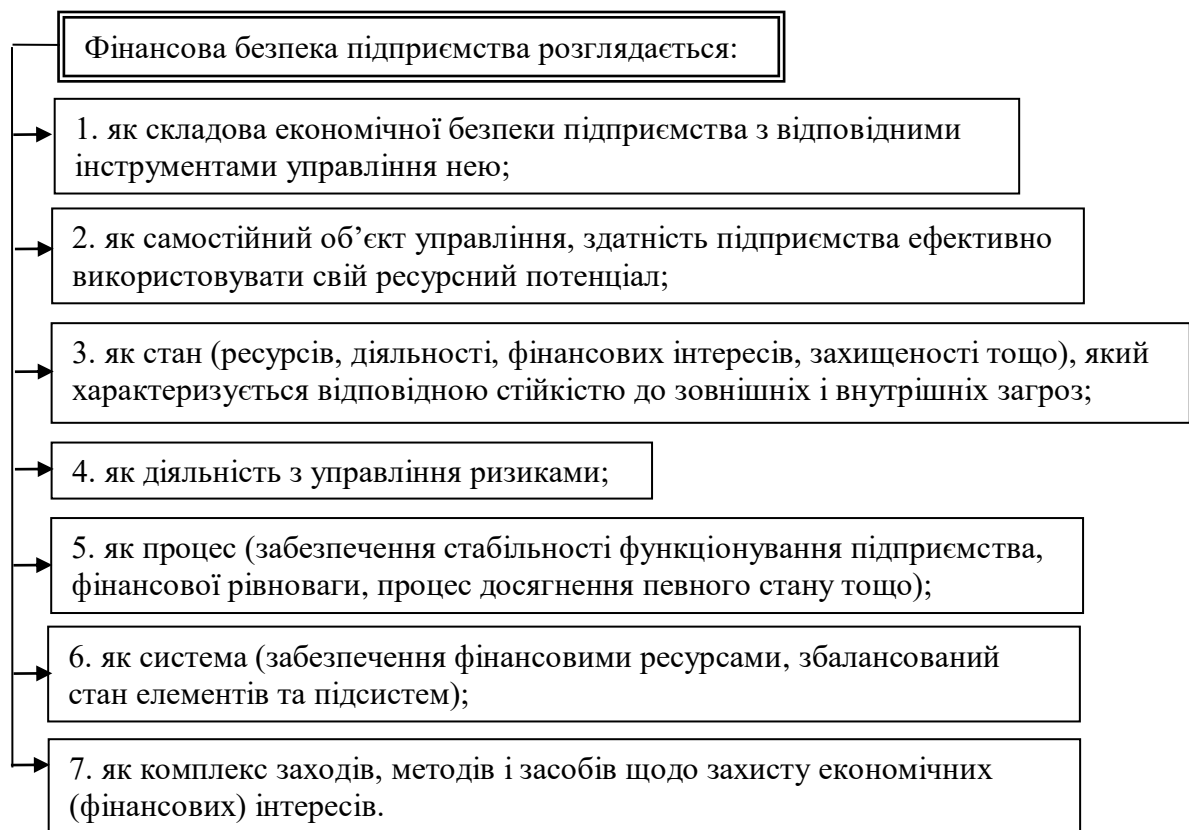

Рисунок 1.1 – Систематизація наукових поглядів щодо дефініції «фінансова безпека підприємства»

Джерело: сформовано на основі [13]

На основі проведеного контент-аналізу і вивчення сутнісних ознак фінансової безпеки підприємств Краснокутською Н. С. запропоновано трактувати дане поняття «як комплексну характеристику стану захищеності фінансових інтересів підприємства і їх узгодженості із наявним потенціалом і заявленими цілями, що дозволяє протистояти різним негативним факторам у процесі фінансово-господарської діяльності» [13, С.18].

Парфентій Л. А. у своїй монографії виділив два підходи до визначення фінансової безпеки підприємства: як складової частини економічної безпеки і як самостійного об'єкта управління, зазначивши при цьому, що у рамках останнього підходу її розуміють як:

- стан найбільш ефективного використання ресурсів підприємства;
- рівень фінансового стану підприємства;
- процес забезпечення захищеності підприємства;
- здатність підприємства (розробляти фінансову стратегію, здійснювати фінансову діяльність, управляти ризиками тощо);
- систему з управління ризиками та забезпечення ресурсами [3, С. 17].

Під фінансовою безпекою підприємства науковець пропонує «розуміти його динамічний фінансовий стан, що характеризується стабільною захищеністю пріоритетних фінансових інтересів підприємства від ідентифікованих ендогенних і екзогенних загроз та здатністю забезпечувати реалізацію своїх фінансових інтересів, місії і завдань, а також власний розвиток достатніми обсягами фінансових ресурсів» [3, С. 20].

Стащук О. В. [4] виділяє такі підходи до інтерпретації сутності фінансової безпеки (у контексті акціонерних товариств):

- як захищеність від зовнішніх і внутрішніх загроз;
- як стан фінансової стійкості підприємства та систему кількісних і якісних індикаторів оцінювання його фінансового стану;
- як досягнення стану найбільш ефективного використання фінансових ресурсів підприємства;

- як узгодження та захист фінансових інтересів суб'єктів господарювання.

Таким чином, узагальнивши проведені дослідження, вважаємо за доцільним виділити два найбільш поширені підходи до висвітлення сутності поняття «фінансова безпека підприємства», які найбільш повною мірою придатні саме для малих підприємств (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2 – Основні підходи до трактування поняття «фінансова безпека малого підприємства»

Отже, більшість науковців при визначенні фінансової безпеки оперують поняттям «фінансові інтереси». Як зазначає Якубенко Ю. Л., це життєво важливі фінансові цінності, визначальні фінансові потреби, реалізація яких гарантує фінансову незалежність і подальший розвиток діяльності підприємства [23, С. 220-221].

Погоджуємося із думкою Бланка О. І. та Парфентій Л. А., що головним фінансовим інтересом підприємств, у тому числі малих, є максимізація добробуту власників, що забезпечується шляхом максимізації ринкової вартості даних суб'єктів господарювання [3, С. 18]. Реалізація головного фінансового інтересу забезпечується системою наступних пріоритетних фінансових інтересів (рисунок 1.3).

Рисунок 1.3 – Система пріоритетних фінансових інтересів малого підприємства
Джерело: сформовано на основі [3]

Стосовно виділення складових фінансової безпеки підприємств, то, як зазначає Парфентій Л. А., у даному аспекті погляди науковців в основному збігаються: виділяють бюджетну, грошово-кредитну, валютну, банківську, інвестиційну, фондову та страхову компоненти. Погоджуємося з думкою науковця, що «виділення усіх вищезазначених складових фінансової безпеки більш доцільне на макрорівні. На мікрорівні ж відбувається їх дублювання...», тому даним автором запропоновано виокремлювати податкову, валютну, банківську, інвестиційну та страхову складові [3, С. 19]. Їх сутнісна характеристика наведена на рисунку 1.4.

Інший важливий аспект, з яким пов'язують фінансову безпеку підприємств, – це здатність протидіяти потенційним та реальним загрозам.

Рисунок 1.4 – Складові фінансової безпеки малого підприємства

Джерело: сформовано на основі [2-3, 6, 14, 23]

Під загрозою фінансово-економічній безпеці малих підприємств Якубенко Ю. Л. та Стрижак Я. І. розуміють потенційні або реальні дії фізичних чи юридичних осіб, що порушують стан захищеності підприємства і здатні призвести до припинення його діяльності чи до фінансових та інших утрат [23, С. 221].

Проте загрози можуть бути спричинені не тільки діями певних суб'єктів, вони також можуть бути зумовлені впливом цілого комплексу факторів та умов. Тому погоджуємося з Крупкою Л. С. та Яструбецькою М. І., які запропонували більш розгорнуте визначення загроз фінансовій безпеці суб'єкта господарювання: це «потенційно можливі або реальні дії зловмисників, а також сукупність чинників та умов об'єктивного характеру, здатних завдати

матеріальну або моральну шкоду та спричинити негативні фінансові наслідки для діяльності підприємства, унеможлививши захист його головних і пріоритетних фінансових інтересів» [17, С. 30].

Схожої думки притримується й Хлівна І. В., яка під загрозами розуміє сукупність умов, факторів і дій фактичного або потенційного характеру, що створюють небезпеку життєво необхідним інтересам особистості, підприємства, суспільства, держави [24, С. 27].

Стосовно виділення видів загроз фінансовій безпеці підприємства, то у даному аспекті слід виокремити напрацювання Крупки Л. С. та Яструбецької М. І. [17, С. 30-32], які запропонували одинадцять класифікаційних ознак (за рівнем фінансової діяльності, сферою виникнення, об'єктом, суб'єктом, джерелом виникнення, характером прояву, способом виникнення, строковістю, рівнем ймовірності, фінансовими наслідками та можливістю передбачення), а також Меліхової Т. О. [6, С. 43], якою запропоновано сімнадцять таких ознак, а саме: за середовищем, характером, причиною, ймовірністю появи, періодом та причиною виникнення, рівнем суттєвості, ймовірністю попередження, ступенем безпеки, терміном дії, формою збитку, місцем та масштабом виникнення, ступенем імовірності, типом злочину, суб'єктом та вірогідністю усунення.

Грунтовне дослідження загроз фінансовій безпеці підприємств здійснив у своїй праці Парфентій Л. А. [3, С.31-47], який запропонував класифікувати загрози за восьма ознаками, а саме: за джерелом виникнення, рівнем ймовірності, характером та розміром можливого збитку, характером походження, можливістю прогнозування, видом діяльності та часовим періодом.

Стащук О. В., досліджуючи фінансову безпеку акціонерних товариств, виділила такі класифікаційні ознаки загроз: вид діяльності, джерело виникнення у господарській діяльності, напрям фінансових відносин, період та характер виникнення, сила наслідків впливу та можливість виявлення [4, С.333].

Разом з тим, більшість авторів у своїх дослідженнях найбільшої уваги приділяють вивченню зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці підприємств. Як зазначають Варналій З. С. та Бондаренко С. М., найбільшу

небезпеку, як правило, становлять зовнішні загрози, оскільки вони не піддаються виявленню і прогнозуванню. Серед суттєвих зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємств науковці виділяють економічну нестабільність у державі, яка проявляється через погіршення основних макроекономічних показників: зниження обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП), зростання рівня безробіття, темпів інфляції та девальвації національної валюти [1, С. 107].

На думку Осідач О. Б. та Сарнавського Б. О., основними загрозами фінансовій безпеці в Україні є: кібер-тероризм та кібер-злочинність, фінансові шахрайства та низький рівень свідомості населення у даному питанні, вплив світових фінансових коливань та криз на економіку країни, корупція, високий рівень тінізації економіки, недостатня ефективність державного регулювання фінансово-кредитної сфери та відсутність інновацій [21, С. 693].

Крупка Л. С. та Яструбецька М. І., окрім вище зазначених, серед суттєвих зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємств виділяють: низький рівень державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, дії зловмисників щодо зниження ділової репутації суб'єкта господарювання, недосконалість нормативно-правової бази, що регламентує фінансову діяльність суб'єктів господарювання, а також надмірну залежність підприємств від зовнішніх джерел фінансування [17, С. 32-33].

До основних внутрішніх загроз, що впливають на фінансову безпеку підприємств, слід віднести [1, 2, 17, 23-24]:

- низький рівень ефективності фінансового менеджменту, що проявляється у помилках при здійсненні стратегічного планування та прогнозування, при аналізі та контролі фінансово-господарської діяльності підприємства, у недостовірності оцінки його прибутковості та незбалансованості грошових потоків, у недостатньому моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості;

- відсутність служби фінансової безпеки підприємства або низька ефективність її діяльності;

- часті зміни керівництва та ключових працівників суб'єкта господарювання;
- низький рівень кадрової безпеки, що проявляється у непрофесійному підборі персоналу;
- витік конфіденційної інформації, її спотворення, дезінформація;
- наявність корпоративних конфліктів;
- фінансові шахрайства з боку працівників підприємства;
- неналежний юридичний супровід при укладенні договорів та контрактів;
- низький рівень корпоративної культури.

Хлівна І. В. серед внутрішніх загроз фінансовій безпеці саме малих підприємств, виділяє такі: нерівноправне економічне становище малих, середніх і великих підприємств та обмежені можливості у вирівнюванні економічних умов їх господарювання; нестача або й відсутність оборотних коштів; недоступність кредитних ресурсів і відповідно підвищені кредитні ризики [24, С. 28].

З початком повномасштабної війни в Україні перед вітчизняними суб'єктами господарювання, у тому числі й малими підприємствами, постали нові виклики та загрози, зокрема, це фактична або потенційна втрата майна внаслідок активних бойових дій та ракетних обстрілів, необхідність релокації бізнесу, відтік персоналу внаслідок мобілізації, внутрішнього переміщення або виїзду закордон, втрата або порушення набутих ділових контактів, зміна ланцюгів поставок, зниження можливостей використання залучених коштів, необхідність формування «фінансової подушки» тощо. Більш детальне вивчення загроз фінансовій безпеці малих підприємств та особливостей їх функціонування в умовах воєнного стану буде проведено у даній роботі у подальшому.

Таким чином, на основі проведених досліджень можна стверджувати, що не дивлячись на потужний науковий доробок щодо висвітлення сутності поняття «фінансова безпека підприємства», існує велика кількість наукових

підходів до його трактування. Стосовно малих підприємств, то фінансову безпеку слід розглядати як стан захищеності їх фінансових інтересів та здатність протидіяти загрозам, саме з позиції цих аспектів слід проводити оцінку рівня їх фінансової безпеки.

1.2 Основні методичні підходи до оцінки фінансової безпеки малих підприємств

Забезпечення фінансової безпеки підприємства на належному рівні потребує насамперед проведення її комплексної оцінки і вже на цій основі – вироблення відповідних управлінських рішень та конкретних заходів щодо захисту фінансових інтересів підприємства та попередження виникнення зовнішніх та внутрішніх загроз.

Проблематика оцінювання фінансової безпеки підприємства досліджувалась багатьма науковцями, серед яких слід виділити таких як Варналій З. С. та Мехед А. М. [29], Довгань Л. та Ріппа М. [30], Кушнір І. В. та Болгов В. Є. [31], Жук Н. [32], Солодовнік О. О. [33], Федоришина Л. І. [34], Пильнова В. П., Квасницька Р. С. [35], Доценко І. О. та Матвійчук Л. О. [36], Меліхова Т. О. [6, 37-38], Стащук О. В. [39], Чмир Т. С. [40], Швець Ю. О. та Цикало К. С. [41], Худик О. Б. [42], Калмиков О. В. [43]. Крім того, методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки розглядалися та набували подальшого розвитку у раніше згаданих працях Мельника С. І. [2], Парфентія Л. А. [3], Стащук О. В. [4], Черчик Л. М. [5], Сусіденко О. В. [8], Ситник Н. С. та Джиговської Л. І. [12], Крупки М. І. та Яструбецької Л. С. [17] й інших.

В науковій літературі висвітлюється велике різноманіття методичних підходів до оцінки фінансової безпеки підприємств, загалом їх поділяють на дві групи [29, С. 204; 30, С.176; 40, С. 107; 41, С.162]:

1. традиційні, які полягають в оцінці ефективності та надійності функціонування підприємств;

2. нетрадиційні, які полягають в оцінюванні рівня розвитку, ризиків та ринкової вартості підприємства.

Як зазначають Швець Ю. О. та Цикало К. С., нетрадиційні методи в сучасній вітчизняній літературі не набули значного поширення. Їх основними недоліками є складність проведення аналізу та необхідність використання важкодоступної інформації щодо ринкових тенденцій. Окрім того, методи, сформовані на основі визначення ринкової вартості, хоча й демонструють реальну вартість підприємства для інвесторів, проте не відображають його фінансовий стан, а отже, можливості протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам [41, С.162].

Серед вітчизняних науковців більш поширеними є традиційні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємств, у складі яких прийнято виділяти шість основних (рисунок 1.5).

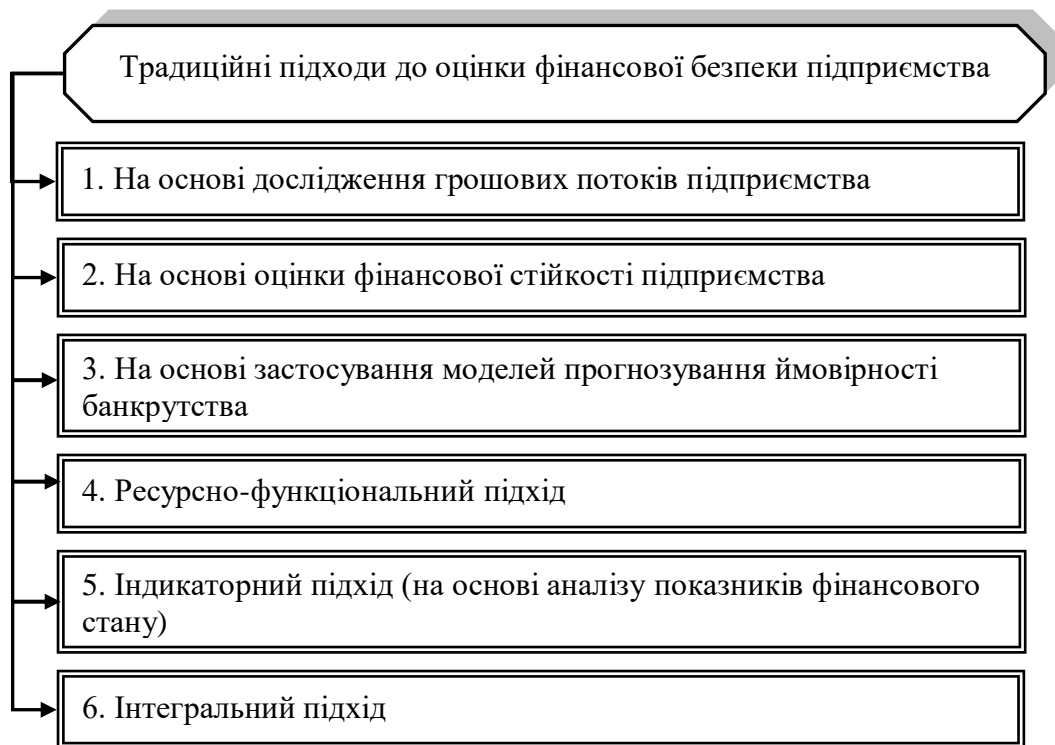

Рисунок 1.5 – Підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства

Джерело: узагальнено на основі [4-5, 17-18, 29-31, 33, 37-38, 40-42]

Коротко розглянемо ці підходи, їх переваги та недоліки, а також доцільність і можливість застосування у контексті оцінювання фінансової безпеки малих підприємств.

Перший підхід передбачає оцінку фінансової безпеки суб'єктів господарювання на основі дослідження грошових потоків підприємства, а саме показника чистого грошового потоку у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Для цього використовують матрицю динамічної фінансової рівноваги (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Матриця динамічної фінансової рівноваги [17, С. 241]

Показник	Вид діяльності підприємства			Позиція в матриці
	Операційна	Інвестиційна	Фінансова	
1	2	3	4	5
Значення чистого грошового потоку	-	+	-	«Згорання діяльності»
	-	+	+	«Поріг банкрутства»
	-	-	+	«Становлення»
	+	+	-	«Дилема»
	+	-	-	«Самофінансування»
	+	-	+	«Розвиток»

Застосування підходу обґрунтовується тим, що показник чистого грошового потоку є одним із індикаторів результативності фінансово-господарської діяльності підприємства і значною мірою визначає його фінансовий стан. Аналіз показника у розрізі видів діяльності пояснюють тим, що додатне значення сукупного чистого грошового потоку не завжди є гарантією фінансової стійкості підприємства [17, С. 28].

Не зважаючи на інформативність даного підходу, його все таки рекомендують використовувати як допоміжний інструмент, оскільки він охоплює далеко не усі аспекти фінансової безпеки підприємства, до того ж передбачає використання абсолютних показників, які є менш інформативними, ніж відносні, а також зважаючи на свою вузьку спрямованість, використовується для визначення оперативних цілей [17, С. 243; 29, С.205].

Стосовно малих підприємств, то застосування даного підходу є ускладненим, оскільки дані суб'єкти господарювання мають право ведення спрощеного бухгалтерського обліку доходів та витрат відповідно до

податкового законодавства. Для них встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати. [44, С. 391], порядок складання якої визначається Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» [45].

Другий підхід – на основі оцінки фінансової стійкості підприємства полягає у визначенні ступеню достатності власних чи позикових оборотних засобів для функціонування. Залежно від значень оціночних показників виділяють п'ять зон фінансової стійкості, що відповідає п'яти рівням фінансової безпеки (рисунок 1.6).

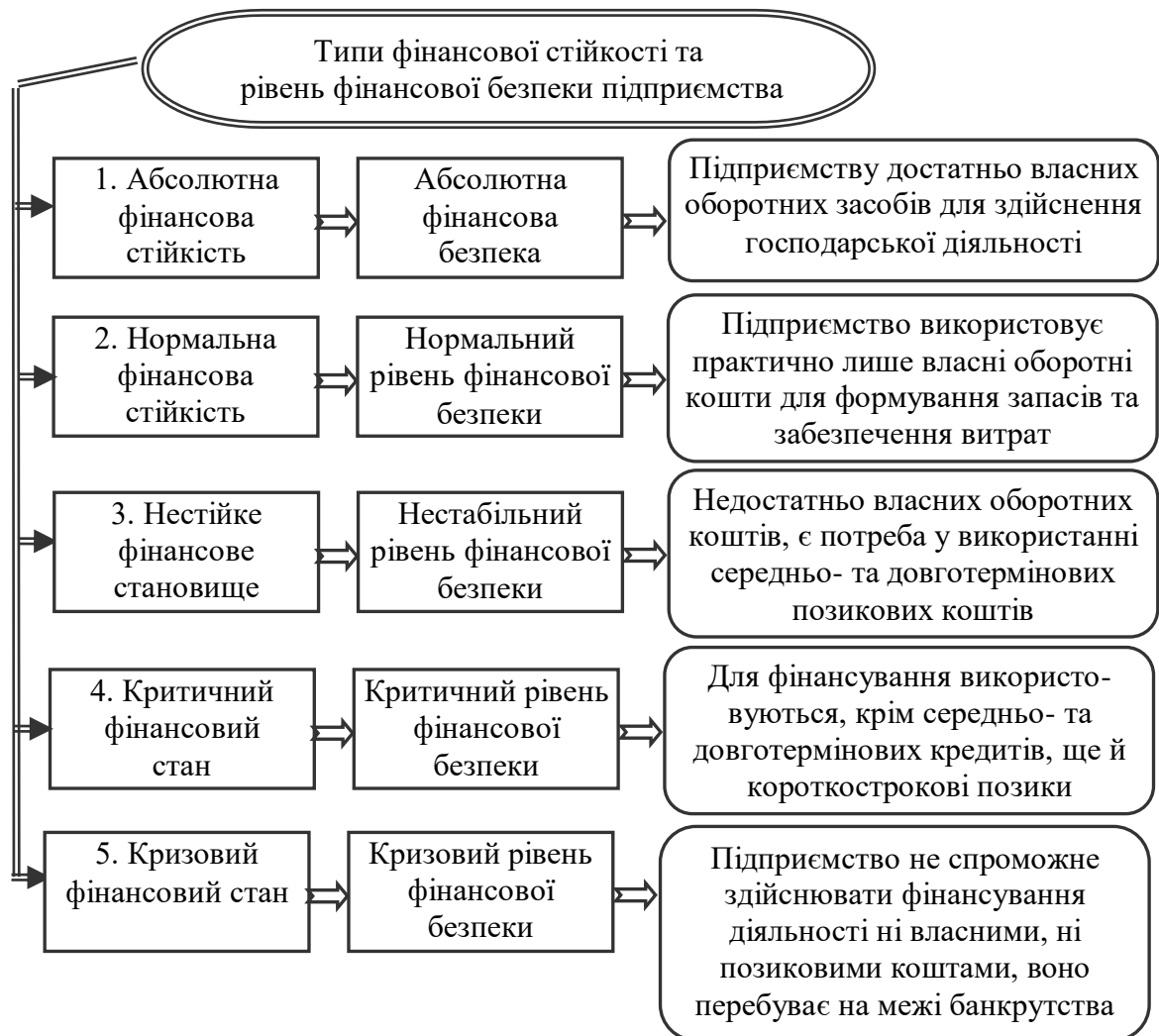

Рисунок 1.6 – Типи фінансової стійкості та рівні фінансової безпеки підприємства

Джерело: сформовано на основі [17, С. 240; 29, С.205]

Проведений аналіз наукової та навчальної літератури засвідчив, що оцінка рівня фінансової безпеки підприємства на основі аналізу його фінансової стійкості не дає повного уявлення про рівень стану фінансової безпеки, оскільки поза увагою залишаються такі важливі аспекти, як ліквідність, рівень прибутковості, інвестиції. Його можна рекомендувати як доповнення до комплексної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства з метою отримання додаткової інформації.

Третій підхід полягає у застосуванні різноманітних моделей прогнозування ймовірності банкрутства, найбільш поширеними з яких є зарубіжні моделі Альтмана, Спрінггейта, Таффлера-Тішоу, Бівера та вітчизняні – Терещенка, Матвійчука. Ці моделі є доволі простими та швидкими у розрахунках, що дає змогу використовувати їх як метод експрес-діагностики. У той же час вони є доволі загальними і не враховують особливостей галузі, в якій функціонують підприємства, а також специфіку малих підприємств. Зважаючи на вузьку спрямованість, зазначені моделі як єдиний метод оцінки фінансової безпеки підприємств використовувати не рекомендують [29, С.205; 41, С.163].

Четвертий підхід – ресурсно-функціональний, передбачає проведення оцінки фінансової безпеки підприємства на основі визначення рівня використання фінансових ресурсів за критеріями власних та позикових фінансових ресурсів. Як зазначає Варналій З. С. та інші науковці, такий підхід, з одного боку, є доволі громіздким (оскільки процес забезпечення фінансової безпеки фактично ототожнюється з усією діяльністю підприємства), а з іншого боку – зводиться до оцінки використання ресурсів на підприємстві, тобто, знову ж таки, є доволі вузько спрямованим і не враховує інші аспекти фінансової безпеки [29, С.205; 41, С.162; 43].

П'ятий підхід – індикаторний, або ще його називають на основі аналізу показників фінансового стану. Застосування даного підходу передбачає порівняння фактичних значень фінансових показників (індикаторів) з пороговими (граничними). Рівень фінансової безпеки підприємства досягається,

коли всі обрані індикатори знаходяться в межах порогових значень. Як зауважує Меліхова Т. О., цей підхід є правильним і виправданим, проте передбачає використання граничних значень індикаторів, які змінюються залежно від стану зовнішнього середовища [6].

Цей підхід вважається найпростішим, оскільки потребує найменше витрат часу та спеціальних умінь, а також дає змогу відслідковувати негативні тенденції у діяльності підприємства.

У той же час даний підхід часто критикують науковці, зазначаючи, що оцінка фінансової безпеки підприємства не може зводитись тільки до аналізу його фінансового стану, і слід враховувати також і якісні параметри [17, С. 245].

Окрім того, проведене дослідження показало, що у науковій літературі немає єдиного усталеного переліку оціночних індикаторів, їх кількість може варіюватись від десяти до майже тридцяти.

Слід зауважити, що застосування індикаторного підходу затверджене на законодавчому рівні наказом Міністерства економічного розвитку від 29.10.2013 р. № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [46] при визначенні інтегрального індексу фінансової безпеки як складової економічної безпеки держави та передбачає розрахунок інтегральних індексів у розрізі зазначених субіндексів на основі оцінки понад 130 окремих індикаторів [29, С.206].

Зрозуміло, що з одного боку, при використанні значної кількості індикаторів можна здійснити усесторонній аналіз діяльності підприємства, проте з іншого – надмірна кількість показників може призвести до дублювання інформації та спотворення результатів оцінки.

Шостий підхід – інтегральний, він, по суті, є продовженням індикаторного підходу і передбачає не лише окрему оцінку відібраних індикаторів фінансової безпеки підприємства, а й визначення інтегрального показника та рівня фінансової безпеки загалом, що засвідчує певну системність такого підходу. У той же час, як зазначають Варналій З. С. та Мехед А. М., методики розрахунку інтегрального показника різних авторів передбачають

застосування різного набору оціночних індикаторів, а також часто не містять рекомендацій щодо визначення рівня фінансової безпеки підприємства, що може призвести до прийняття необґрунтованих та неефективних рішень щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства [29, С.206].

Таким чином, проведене дослідження дало змогу з'ясувати, що кожен із традиційних методичних підходів до оцінки фінансової безпеки підприємств має свої особливості застосування, переваги та недоліки.

На нашу думку, зважаючи на необхідність проведення оцінки фінансової безпеки малого підприємства, у даному дослідженні найбільш оптимальним є використання інтегрального підходу, який полягає в інтеграції певної сукупності фінансових показників в єдиний показник, що визначатиме рівень фінансової безпеки підприємства.

Насамперед слід відібрати ключові параметри (індикатори), котрі характеризують різні аспекти фінансової безпеки та господарської діяльності малих підприємств.

На підставі проведеного вивчення наукових праць, присвячених розробці й удосконаленню методичних аспектів оцінювання фінансової безпеки, встановлено, що найбільш поширеними параметрами її оцінки є показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності (таблиця 1.2).

Дещо рідше використовуються показники майнового стану та розвитку підприємства. Тільки один автор – Федоришина Л. І. [34] пропонує використовувати показники джерел фінансування. Також Стащук О. В. [4], оскільки її дослідження стосується фінансової безпеки акціонерних товариств, пропонує використання показників ринкової активності, які стосуються емісії акцій та їх інвестиційної привабливості.

Зважаючи на необхідність проведення комплексної оцінки фінансової безпеки малого підприємства, при виборі груп ключових параметрів та самих індикаторів вважаємо за доцільне дотримуватись наступних принципів:

Таблиця 1.2 – Ключові параметри (індикатори) оцінки фінансової безпеки підприємств, що найчастіше використовуються вітчизняними науковцями

Автор(и) та джерело	Параметри (індикатори) оцінки							
	Ліквідності та платоспроможності	Майнового стану	Фінансової стійкості (незалежності)	Ділової активності (оборотності)	Рентабельності (ефективності)	Джерел фінансування	Розвитку підприємства	Ринкової активності
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Мельник С. І. [2]	+		+	+	+			
2. Стащук О. В. [4]	+		+	+	+			+
3. Меліхова Т. О. [6]	+		+	+	+			
4. Новіченко Л. С. [9]	+		+	+	+			
5. Ситник Н. С., Джиговська Л. І. [12]	+		+	+	+			
6. Крупка М. І., Яструбецька Л. С. [17]	+	+	+	+	+		+	
7. Осідач О. Б. [21]	+		+		+			
8. Варналій З. С., Мехед А. М. [29]	+		+	+	+			
9. Довгань Л., Ріппа М. [30]	+	+	+	+	+			
10. Жук Н. [32]	+	+	+	+	+			
11. Федоришина Л. І. [34]	+	+	+	+	+	+		
12. Пильнова В. П., Квасницька Р. С. [35]	+		+	+	+		+	
13. Швець Ю. О., Цикало К. С. [41]	+	+	+	+	+		+	
Разом	13	5	13	12	13	1	3	1

- по-перше, репрезентативності – це означає, що слід відбирати ті показники, які є найбільш значущими та максимально інформативними, тобто достовірно описують основні фінансові процеси на підприємстві та повною мірою характеризують його фінансовий стан й фінансову безпеку;

- по-друге, інформаційної доступності – слід обирати ті індикатори, які можна розрахувати на основі інформації, представленої в офіційній статистичній та фінансовій звітності підприємства. Крім того, слід враховувати, що малі підприємства складають спрощену звітність, представлену балансом та звітом про фінансові результати;

- по-третє, відносної простоти розрахунку – враховуючи можливості подальшого практичного застосування пропонованої методики на конкретному малому підприємстві, де відсутній спеціалізований фінансовий відділ з відповідними фахівцями високого рівня підготовки;

- по-четверте, індикатори мають бути незалежними і в той же час порівнянними за часом дослідження та за сутнісними характеристиками.

Сукупність ключових параметрів (індикаторів), які будуть використані для оцінки рівня фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства представлена на рисунку 1.7. Порядок їх розрахунку подано в додатку А.

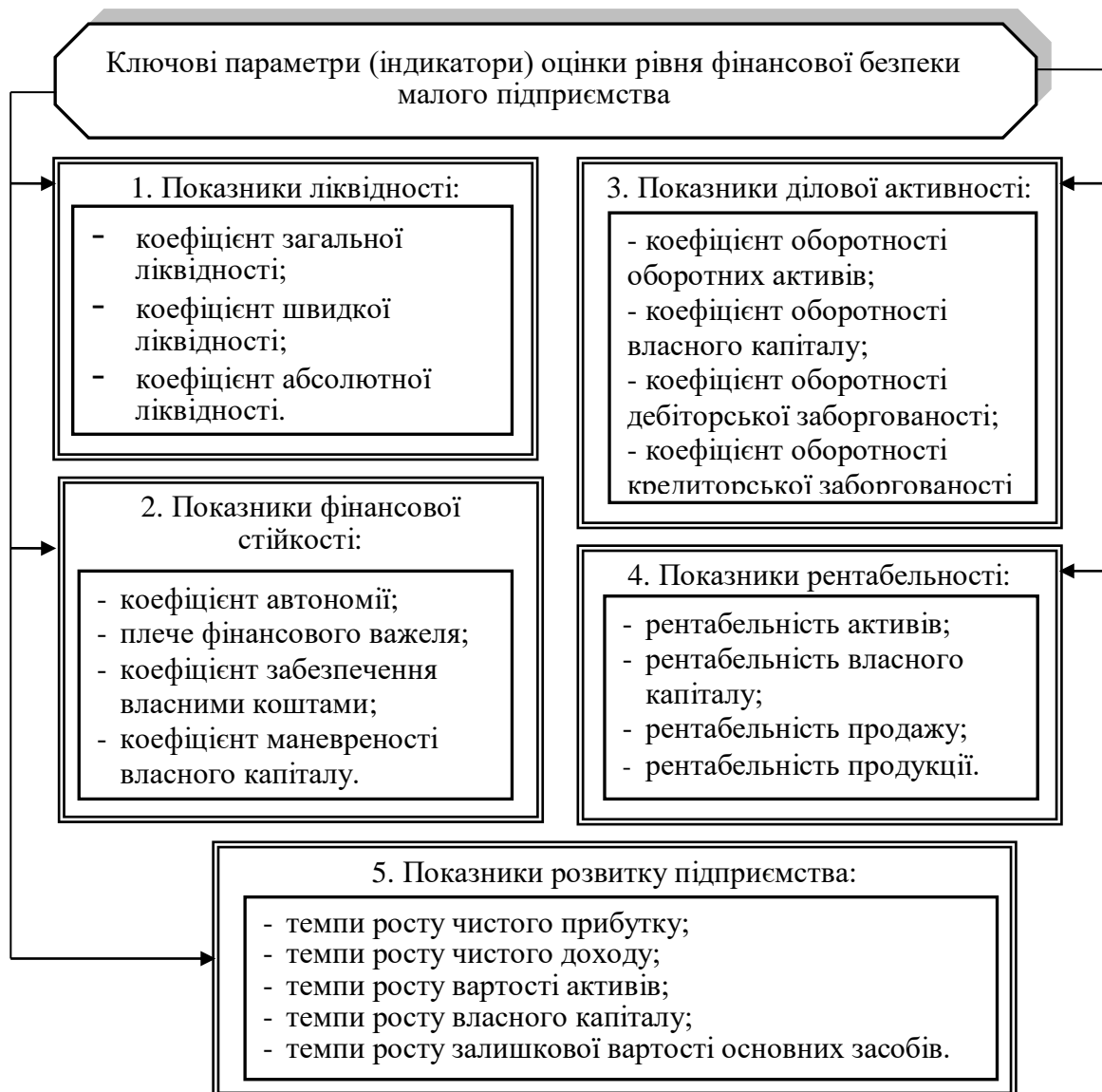

Рисунок 1.7 – Індикатори оцінки фінансової безпеки підприємства

Таким чином, відібрані ключові параметри (індикатори) всебічно характеризують фінансовий стан малого підприємства, ефективність його функціонування та основні тенденції економічного розвитку, а також за умови задовільного рівня створюють основу для забезпечення належного рівня фінансової безпеки.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження встановлено, що забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання останнім часом набуває особливої актуальності, що підтверджується зростанням кількості публікацій з даної проблематики у базах Scopus та WoS. Разом з тим, не дивлячись на потужний науковий доробок, існує велика кількість наукових підходів як до висвітлення сутності фінансової безпеки підприємства, виділення її складових, так і до оцінювання її рівня, що пояснюється складністю та багатоаспектністю даного поняття.

Узагальнивши проведені дослідження, вважаємо за доцільним розглядати фінансову безпеку малих підприємств з позиції двох підходів: статичного – як стан захищеності їх фінансових інтересів та динамічного – як здатність протидіяти загрозам.

Обґрунтовано, що головним фінансовим інтересом малих підприємств є максимізація добробуту власників, що забезпечується шляхом зростання ринкової вартості підприємства. Реалізація головного фінансового інтересу забезпечується системою пріоритетних фінансових інтересів, які були висвітлені у роботі. Зазначено, що у складі фінансової безпеки малих підприємств доцільно виділяти податкову, валютну, грошово-кредитну (банківську), інвестиційну та страхову складові. Вони є взаємопов'язаними елементами та здійснюють вплив на загальний рівень фінансової безпеки підприємства.

В основі фінансової безпеки малих підприємств закладена здатність протидіяти потенційним та реальним загрозам. При цьому під загрозами слід розуміти не тільки потенційно можливі або реальні дії зловмисників, а й сукупність чинників та умов об'єктивного характеру, які можуть спричинити негативні фінансові наслідки для діяльності підприємства та унеможливити реалізацію його фінансових інтересів.

Класифікацію загроз фінансовій безпеці підприємств здійснюють за різними ознаками, проте більшість авторів у своїх дослідженнях найбільшої уваги приділяють вивченню зовнішніх та внутрішніх загроз. Перші не залежать від підприємства і становлять найбільшу небезпеку, оскільки не піддаються виявленню і прогнозуванню. Другі зазвичай зумовлені низьким рівнем ефективності фінансового менеджменту, відсутністю або низькою дієвістю служби фінансової безпеки, низьким рівнем кадрової безпеки, фінансовими шахрайствами працівників, наявністю корпоративних конфліктів тощо.

Встановлено, що методичні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємств поділяють на дві групи: традиційні, які полягають в оцінці ефективності та надійності функціонування підприємств, та нетрадиційні, які полягають в оцінюванні рівня розвитку, ризиків та ринкової вартості підприємства. Серед вітчизняних науковців найбільш поширеними є традиційні підходи, а саме: дослідження грошових потоків підприємства, оцінка фінансової стійкості підприємства, застосування моделей прогнозування ймовірності банкрутства, ресурсно-функціональний, індикаторний та інтегральний підходи. Кожен із них має свої особливості застосування, переваги та недоліки.

У роботі обґрунтована доцільність застосування саме інтегрального підходу, здійснено відбір ключових параметрів (індикаторів), які всебічно характеризуватимуть фінансовий стан малого підприємства, ефективність його функціонування та основні тенденції економічного розвитку, а також за умови задовільного рівня створюватимуть основу для забезпечення належного рівня фінансової безпеки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА КЛЮЧОВИХ ПАРАМЕТРІВ (ІНДИКАТОРІВ) ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Особливості функціонування малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності

Розпочнемо дослідження із вивчення особливостей функціонування малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності, зумовленого початком повномасштабної війни в лютому 2022 року.

Насамперед слід зазначити, що згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [47] малими є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро включно;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро включно;
- середня кількість працівників – до 50 осіб включно.

Дослідження, присвячене поточному стану суб'єктів малого та середнього бізнесу (мікро-, малих та середніх підприємств – ММСП) у різних регіонах і галузях, ключовим викликам і проблемам, спричинених війною, та основним змінам, що відбулися порівняно з довоєнним періодом, було проведено Швейцарською Конфедерацією [48]. Дану публікацію створено ТОВ «ПрайсвотерхаусКуперс Едвайзори» в рамках швейцарсько-українського Проєкту «Зміцнення членських бізнес-об'єднань мікро-, малих і середніх підприємств в Україні», який упроваджується Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН) у співпраці з Міністерством економіки і за підтримки Швейцарії.

Слід зазначити, що через воєнний стан Державна служба статистики України не оприлюднила інформацію за 2022 рік, тому опиратись будемо саме на вказане вище та інші дослідження [48-55].

Загалом сектор мікро-, малого та середнього бізнесу робив вагомий внесок в економіку України: так, за даними 2020 року на його частку припадало 73% зайнятості у країні та 63% валового обсягу продажів, що практично наближається до показників розвинених країн. При цьому за даними Державної служби статистики України у 2020 році кількісно ММСП становили приблизно 99,9% суб'єктів господарювання у країні (майже 83% з них – це мікропідприємства) [48, С.16].

До війни майже дві третини вітчизняних ММСП розташовувалися в регіонах, які зазнавали або ще й досі зазнають активних наземних бойових дій. Кількість зайнятих у ММСП осіб була майже вдвічі більшою, а обсяги продажів – майже втричі вищими в цих регіонах порівняно з іншими регіонами України, які не були залучені в активні наземні бойові дії [48, С.16].

За даними опитування, проведеного Європейською Бізнес-Асоціацією, станом на середину березня 2022 року 42% суб'єктів малого бізнесу не працювало взагалі, ще 31% призупинили свою діяльність, але планували її відновлювати. У повному обсязі продовжувало працювати тільки 13% представників малого та середнього бізнесу. Ще 14% довелось обмежити географію діяльності, а 3% – закрити частину торгових точок чи відділень. При цьому 13% перейшли на роботу он-лайн [49].

Вже на середину квітня 2022 року 22% ММСП припинили свою діяльність, близько половини працювали в межах 10-60% потужності довоєнного рівня, на повну потужність – лише 14% [48, С.12]. У той час як серед великих підприємств 41% працювали повною мірою, а припинило свою діяльність лише 2% [52]. З наведеного можна дійти до висновку, що малий та середній бізнес є більш вразливим до спричинених війною викликів та загроз, аніж великий. Малі та середні підприємства мають обмежені можливості диверсифікації своєї діяльності, у них виникає більше проблем з

трансформацією в нових умовах ведення бізнесу. Окремо слід сказати про фінансову сторону їх діяльності. Як відомо, малі підприємства мають значно гірші можливості залучення капіталу для фінансування своєї діяльності. Та й загалом, як виявилось, український бізнес був неготовий до можливої війни: лише 5% суб'єктів господарювання мали фінансові резерви, достатні для підтримки діяльності впродовж року, 34% мали резерви на кілька місяців, по 12% – відповідно на півроку та на місяць, значна частка респондентів – 29% резервного капіталу не мала зовсім, що було компенсовано за рахунок скорочень і зниження заробітних плат [52].

У той же час вже через місяць після початку повномасштабної війни бізнес адаптувався, що підтверджується зменшенням питомої ваги закритих малих та середніх підприємств: 22% в середині квітня порівняно з 75% на початку березня [48, С.12].

Великі надії на відновлення ділової активності були покладені на запропонований державою механізм релокації – тобто переміщення бізнесу у більш безпечні регіони країни. Станом на квітень 2022 року лише 61% підприємств не мали потреби у зміні юридичного чи фактичного місця розташування, решта усвідомлювали необхідність такого кроку, оскільки були розміщені на територіях, де велись активні бойові дії.

За результатами опитування у квітні 2022 року 21% ММСП вже здійснили релокацію або перебували у процесі переміщення, 10% – бачили потребу у переміщенні, але на момент опитування ще не здійснили його. У травні 2022 року питома вага ММСП, які перемістили свій бізнес, зросла до 24%, з них 20% – у межах України і 4% – закордон. Переміщення бізнесу за кордон здійснили переважно підприємства, що надають ІТ та професійні послуги (такі як маркетинг, консалтинг, дизайн), а також медичну та соціальну допомогу [48, С.28-29].

Війна стала джерелом появи нових та посилення існуючих загроз фінансовій безпеці суб'єктів малого бізнесу. Насамперед це скорочення споживчого попиту на товари і послуги на внутрішньому ринку та порушення

ланцюгів постачань і, відповідно, труднощі з логістикою, за рахунок чого відбулось зростання вартості вхідних матеріалів та послуг і як наслідок – зниження прибутковості. Падіння обсягу продажів та неповне використання виробничих потужностей змусило підприємства скорочувати персонал: пік на рівні 33% спостерігався серед ММСП у квітні 2022 року [48, С.13].

Проте головною проблемою малих та середніх підприємств стали обмежені можливості фінансування своєї діяльності та важкодоступність кредитних ресурсів, оскільки комерційні банки практично припинили активне кредитування цього сектору економіки, а кредитні ресурси для фінансування робочого капіталу та проєктів стали доступні виключно за державними програмами.

Окрім того, додалися загрози знищення активів та руйнування інфраструктури унаслідок бойових дій або ракетних обстрілів, проблема збереження персоналу внаслідок мобілізації, внутрішнього переміщення чи виїзду закордон, активізація кібератак.

З додатковими викликами зіштовхнулися суб'єкти господарювання, які провадять зовнішньоекономічну діяльність: при експорті – виникли труднощі з транспортуванням продукції на закордонні ринки унаслідок блокування морських портів та вузьких місць у транспортних каналах залізничного та вантажного транспорту, складнощі з поверненням ПДВ унаслідок призупинення електронної системи адміністрування його відшкодування, при імпорті – валютні обмеження, запроваджених урядом.

Взагалі виділяють декілька етапів адаптації вітчизняного бізнесу до здійснення господарювання в умовах війни: це шоківий стан весною 2022 року та відносна, короткострокова стабілізація влітку 2022, коли спостерігалось поживлення на ринку праці внаслідок повернення громадян з-за кордону та переміщення робочої сили між регіонами країни. Фінансовий стан бізнесу, його ділова активність дещо стабілізувались, але основною перешкодою для більш динамічного відновлення стало зростання виробничих витрат, складність організації логістичних процесів через активні бойові дії та окупацію територій.

Вище висвітлене підтверджують результати опитування, згідно якого основними проблемами, що стримували відновлення ділової активності бізнесу влітку 2022 року, були зростання цін на сировину, матеріали та товари (62% респондентів), труднощі з вантажними перевезеннями територією України (47% респондентів), зменшення попиту на продукцію і послуги, а також брак палива (36% респондентів) [53].

Проте після умовної стабілізації унаслідок масованих ракетних обстрілів критичної інфраструктури України восени 2022 року відбулася енергетична криза. І основними проблемами бізнесу в листопаді 2022 року стали перебої з електропостачанням (78% респондентів), випередивши зростання цін на сировину і матеріали (68% респондентів). Небезпечні умови праці через інтенсифікацію обстрілів посіли третє місце (46% респондентів), випередивши проблеми з логістикою (33% респондентів) [54].

Нестабільне електропостачання упродовж останніх місяців 2022 року призвело до того, що 66% компаній були змушені змінити графік роботи, 40% – зменшити обсяги виробництва чи надання послуг, 12% – закрити частину відділень. Ще по 9% призупинили роботу або законсервували частину приміщень і тільки 1% повністю зупинили свою роботу. Разом з тим, на 18% вітчизняних підприємств відключення електроенергії майже не вплинули [55].

Бізнес, знову ж таки, проявив гнучкість і адаптувався й до таких умов, зокрема 86% встановили генератори або інші ДБЖ, 65% використовували альтернативні джерела зв'язку та Інтернету, 25% перенесли дані у хмару, 22% провели заходи із кібербезпеки. І лише 10% були вимушені здійснити релокацію через перебої з електроенергією. Втім така адаптація пов'язана із суттєвими фінансовими витратами. Так, 40% опитаних підприємств витратили на забезпечення автономності до 50 тисяч доларів, ще 22% – 50-100 тис. доларів, 24% – 100-200 тисяч доларів і 14% – понад 200 тис. доларів [55].

Таким чином, на основі вище викладеного можна зробити висновок, що малий бізнес порівняно з великим є менш стійким до викликів та загроз, спричинених розгортанням повномасштабної війни. За результатами 2022 року

практично 20% ММСП припинили свою діяльність, але більшість підприємств продовжують працювати, шукають нові методи адаптації, окремі навіть нарощують резерви для підтримки життєдіяльності, проводять трансформацію чи релокацію своїх об'єктів, ресурсів, виробничих потужностей та підтримують ЗСУ. Слід розуміти, що у короткостроковій перспективі малий бізнес не в змозі подолати ці виклики самостійно, тому потрібно консолідувати зусилля, щоб активізувати економічне відновлення шляхом забезпечення умов трансформації бізнесу, розвитку ланцюгів постачань, налагодження ділового партнерства, оптимізації витрат та надання фінансової підтримки.

2.2 Аналіз та оцінка фінансово-господарської діяльності ТОВ «Румата»

Перейдемо до характеристики діяльності досліджуваного у даній магістерській роботі малого підприємства – ТОВ «Румата».

Повне найменування підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «Румата». Місце розташування товариства: Україна, 76018, місто Івано-Франківськ, вулиця Незалежності, будинок 67/1.

ТОВ «Румата» було засноване у 2001 році в місті Івано-Франківськ. Розмір його статутного капіталу становить 400 000 грн.

Головною метою діяльності ТОВ «Румата» є отримання прибутку на основі виробництва неметалевих мінеральних виробів. Іншими видами діяльності ТОВ «Румата» є:

16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів;

23.63 Виробництво бетонних розчинів, готових для використання;

25.11 Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій;

46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;

46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

49.41 Вантажний автомобільний транспорт;

інші види діяльності, що не суперечать чинному законодавству.

Фактично можна сказати, що ТОВ «Румата» є одним із найбільших виробників асфальтобетонної продукції в Івано-Франківській області. Воно виготовляє та здійснює реалізацію гарячих асфальтобетонних сумішей типу А, Б та реалізацію таких будівельних матеріалів як щебінь різних фракцій, відсів, бруківка.

В середньому за місяць підприємство виготовляє 2000 т асфальтобетону та реалізовує 80 т щебеню та відсіву. Виробничі потужності ТОВ «Румата» – це дві лінії з виготовлення асфальтобетону ДС-158, розташовані в с. Хриплін.

ТОВ «Румата» діє на принципах повного господарського розрахунку, самофінансування і самокупності, забезпечує соціальний розвиток і стимулювання працівників за рахунок накопичених засобів, несе повну відповідальність за результати своєї господарської діяльності і виконання покладених на себе зобов'язань перед постачальниками і споживачами, бюджетом, банками, а також перед трудовим колективом згідно чинного законодавства.

Для оцінки виробничо-господарської діяльності ТОВ «Румата» за період 2020-2022 рр. та виявлення основних тенденцій його розвитку необхідно проаналізувати основні фінансово-економічні показники (ОФЕП). Такий аналіз доцільно провести за допомогою розрахунку абсолютного відхилення та темпів росту (таблиця 2.1). На рисунку 2.1 відображено динаміку ОФЕП графічно. Фінансова звітність ТОВ «Румата» подана у додатку Б.

На основі проведених розрахунків можна зробити висновки, що чистий дохід від реалізації продукції протягом всього досліджуваного періоду мав тенденцію до коливання. У 2021 р. його значення зросло на 34,7% порівняно з попереднім роком – з 43 407,3 тис. грн. до 58 480,9 тис. грн.

Таблиця 2.1 – Динаміка ОФЕП ТОВ«Румата» за 2020-2022 рр.

Роки			Абсолютне відхилення			Темпи зростання, %		
2020	2021	2022	21/20	22/21	22/20	21/20	22/21	22/20
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.								
43 407,3	58 480,9	55 896,9	15 073,6	-2 584,0	12 489,6	134,7	95,6	128,8
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.								
40 502,9	52 692,9	51 990,0	12 190,0	-702,9	11 487,1	130,1	98,7	128,4
3. Чистий прибуток, тис. грн.								
629,6	3 681,0	2 371,5	3 051,4	-1 309,5	1 741,9	584,7	64,4	376,7
4. Фондомісткість, грн./грн.								
0,047	0,059	0,071	0,012	0,012	0,024	125,9	120,5	151,6
5. Продуктивність праці, тис. грн./ос.								
2 067,0	2 658,2	2 540,8	591,2	-117,5	473,8	128,6	95,6	122,9
6. Рентабельність продажу, %								
1,5	6,3	4,2	4,8	-2,1	2,8	434,0	67,4	292,5

Таке зростання є позитивним для підприємства, оскільки свідчить про збільшення попиту на продукцію та нарощування обсягів діяльності. Однак у 2022 році відбулось незначне зниження – на 4,4%, що пояснюється зниженням ділової активності усіх суб'єктів господарювання загалом у країні внаслідок розгортання повномасштабної війни. Проте все таки рівень показника 2022 року перевищує його значення 2020 року на 28,8%.

Аналогічну тенденцію мала й собівартість реалізованої продукції. У 2021 році її значення зросло на 30,1% порівняно з попереднім роком, проте у наступному 2022 році відбулось незначне зниження – на 1,3%, хоча це на 28,4% перевищує рівень базового року.

Дуже важливим є показник чистого прибутку, який характеризує результативність діяльності компанії в цілому. Протягом аналізованого періоду відслідковується значне зростання даного показника: так, у 2020 році його значення становило 629,6 тис. грн., у 2021 році відбулось зростання у 5,84 рази – до рівня 3681 тис. грн., а в 2022 році – зниження порівняно з попереднім роком на 35,6% – до 2371,5 тис. грн., що все таки у 3,76 рази перевищує рівень показника на початок досліджуваного періоду.

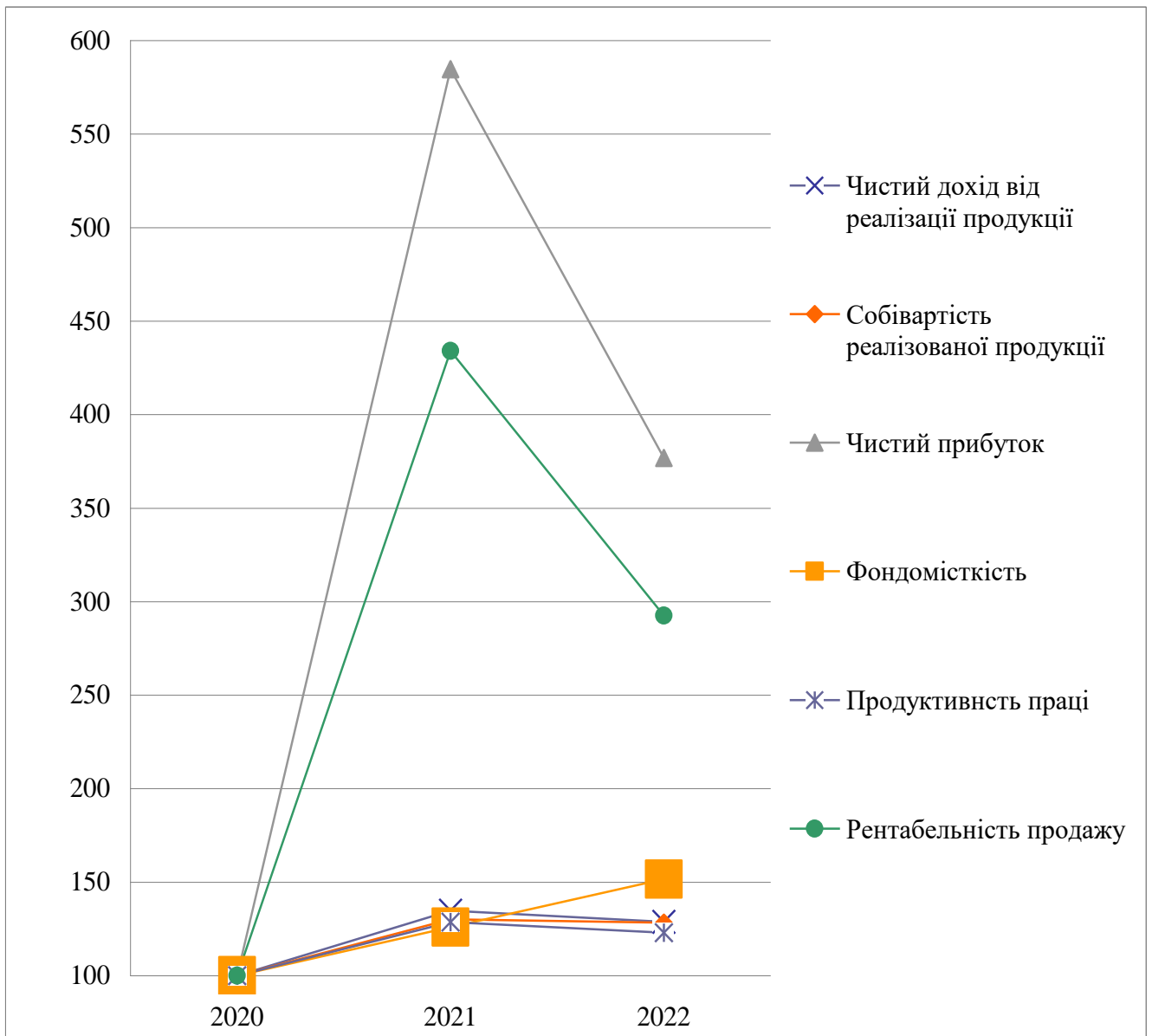

Рисунок 2.1 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Румата»

Така стрімка зростаюча динаміка чистого прибутку у 2021-2022 роках пояснюється відсутністю інших витрат підприємства, у той час як у 2020 році вони становили 926,3 тис. грн. Слід зазначити, що у статті «Інші витрати» відображаються витрати на сплату процентів та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями, втрати від участі в капіталі, собівартість реалізації фінансових інвестицій, втрати від неопераційних курсових різниць, втрати від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів, інші витрати, які

виникають у процесі діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства [44, С.396].

Що ж до фондомісткості, то вона характеризується тенденцією до стабільного збільшення. Так, у 2020 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 4,7 коп. середньорічної вартості основних засобів, у 2021 – 5,9 коп., а в 2022 – 7,1 коп. Загальне зростання показника за аналізований період становить 51,6%, що зумовлене збільшенням середньорічної залишкової вартості основних засобів ТОВ «Румата» і свідчить про нарощення його матеріально-технічної бази.

Щодо показника продуктивності праці, то він протягом досліджуваного періоду характеризується позитивною для підприємства тенденцією. За весь період відстежується зростання показника на 22,9% до абсолютного значення в розмірі 2540,77 тис. грн./ос., що свідчить про зростання обсягу виробленої продукції кожним працівником підприємства. Середньооблікова чисельність працівників ТОВ «Румата» за досліджуваний період була практично незмінною і складала 21-22 особи.

Показник рентабельності продажу характеризує ефективність діяльності підприємства. Що ж до ТОВ «Румата», то протягом 2020-2022 рр. рентабельність продажу коливалася в межах 1,5-6,3%. Даний показник показує, що на 1 грн. реалізованої продукції у 2020 році припадало 1,5 коп. чистого прибутку, у 2021 – 6,3 коп., а в 2022 – 4,2 коп., що загалом не є високим значенням.

На основі проведених розрахунків та аналізу основних фінансово - економічних показників можна сказати, що у цілому ТОВ «Румата» протягом періоду 2020-2022 років проводило успішну та прибуткову діяльність, нарощувало обсяги виробленої та проданої продукції. Хоча в 2022 році відбулось деяке «просідання» показників, особливо чистого прибутку та рентабельності, все ж це було спричинене загальним скороченням ділової активності в країні внаслідок розгортання повномасштабної війни.

2.3 Аналіз та оцінка ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки ТОВ «Румата»

У попередньому розділі роботи було здійснено обґрунтування вибору ключових параметрів (індикаторів), на основі яких буде проведено оцінку фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства ТОВ «Румата».

Розпочнемо із ліквідності та фінансової стійкості, значення відповідних ключових параметрів (індикаторів) представлено у таблиці 2.2 та графічно – на рисунках 2.2 та 2.3.

Таблиця 2.2 – Ключові параметри (індикатори) ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Румата»

Показник	Порогове значення	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Коефіцієнт загальної ліквідності	>1	2,49	2,86	2,69
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,6	2,38	2,51	2,49
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,082	0,046	0,031
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,61	0,66	0,65
Плече фінансового важеля	< 1	0,63	0,52	0,55
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	> 0,1	0,6	0,65	0,63
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,3	0,9	0,84	0,88

З проведених розрахунків ключових параметрів (індикаторів) ліквідності видно, що їх значення (окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності) значно перевищують порогове, при якому досягається фінансова безпека суб'єкта господарювання. Так, коефіцієнт загальної ліквідності у 2020 р. становив 2,49, у 2021 зріс до 2,86, а у 2022 дещо знизився – до 2,69. Це означає, що ТОВ «Румата» має достатньо засобів для розрахунків за поточними зобов'язаннями – обсяг оборотних активів малого підприємства у 2,49-2,86 разів перевищує обсяг його поточних зобов'язань.

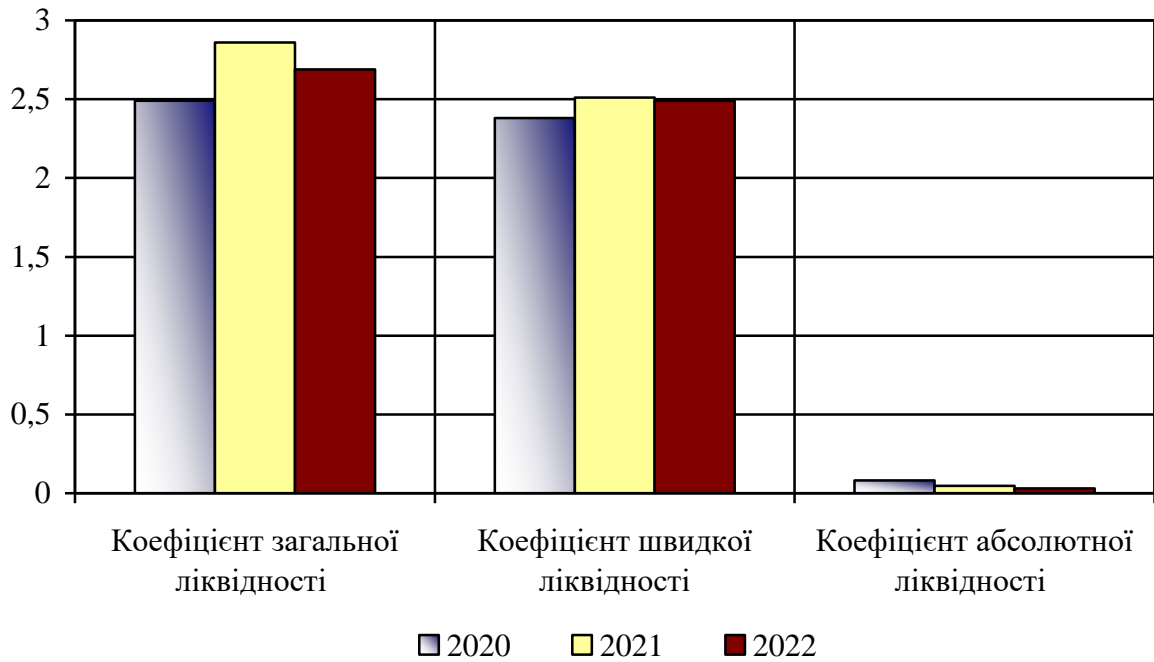

Рисунок 2.2 – Ключові параметри (індикатори) ліквідності ТОВ «Румата»

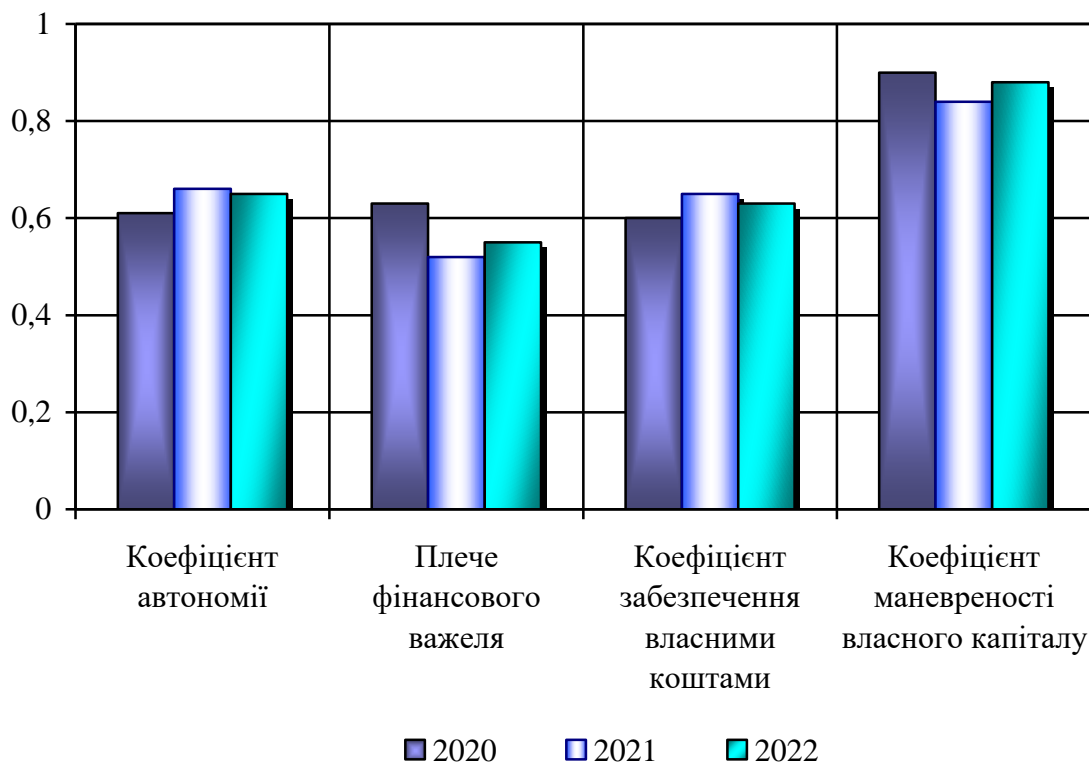

Рисунок 2.3 – Ключові параметри (індикатори) фінансової стійкості ТОВ «Румата»

Про високу ліквідність оборотних активів ТОВ «Румата» свідчить значення коефіцієнта швидкої ліквідності – 2,38 у 2020 р., 2,51 у 2021 та 2,49 у 2022, що значно перевищує пороговий рівень, встановлений вище 0,6. Це означає, що у складі оборотних активів даного малого підприємства переважають засоби у розрахунках, а питома вага найменш ліквідних оборотних активів – запасів є незначною.

Що ж до коефіцієнта абсолютної ліквідності, то протягом досліджуваного періоду він мав тенденцію до зменшення, а саме з 0,082 у 2020 р. до 0,046 у 2021 р. та до 0,031 у 2022 р. Такі значення є значно менші порогового, яке складає 0,2. Це означає, що в підприємства недостатньо наявних грошових коштів та їх еквівалентів. Тобто на дату складання балансу ТОВ «Румата» могло негайно погасити лише відповідно 8,2%, 4,6% та 3,1% своїх поточних зобов'язань, що не відповідає достатньому рівню фінансової безпеки.

Перейдемо до аналізу ключових параметрів (індикаторів) фінансової стійкості ТОВ «Румата». Результати розрахунків свідчать про те, що коефіцієнт автономії протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зростання – з 0,61 у 2020 р. до 0,66 та 0,65 відповідно у 2021 та 2022 р. Це перевищує рівень порогового значення, цілком відповідає рекомендаціям щодо забезпечення фінансової безпеки та свідчить про те, у структурі джерел фінансування на власний капітал припадає 61-66%.

Співвідношення між позиковим капіталом (довго- та короткостроковим) і власним характеризує наступний індикатор – плече фінансового важеля. Його значення у 2020 р. становило 0,63, у наступному році знизилось до 0,52, а на кінець досліджуваному дещо зросло до 0,55. Це означає, що на 1 грн. власного капіталу ТОВ «Румата» припадало 0,52-0,63 грн. позикового, що відповідає забезпеченню фінансової безпеки підприємства.

Щодо показника забезпечення власними оборотними коштами, то він протягом аналізованого періоду збільшився на 0,03 одиниці до значення 0,63 при 0,6 у 2020 р. та 0,65 у 2021. Значення показника демонструє частку

власних оборотних коштів у сумі оборотних активів суб'єкта господарювання [56]. Даний індикатор показує, що на кожну гривню оборотних активів припадає 0,6-0,65 грн. власних оборотних коштів. Позитивним є те, що значення даного показника не тільки є додатнім, що свідчить про наявність власного оборотного капіталу в даного підприємства і його здатність фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів, а й суттєве його перевищення порогового значення, встановленого на рівні 0,1.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Таким чином, значення показника свідчить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів [57].

Значення даного індикатора на рівні 0,84-0,9 впродовж досліджуваних років перевищує рівень порогового (встановленого на рівні 0,3 або 0,1 за різними джерелами [17, С.315; 57]), що свідчить про високу маневреність власного капіталу ТОВ «Румата».

Доповнимо дослідження визначенням типу фінансової стійкості ТОВ «Румата» (таблиця 2.3).

За підсумками даної таблиці звернемо увагу, що в даного підприємства протягом усього досліджуваного періоду виявлено абсолютний тип фінансової стійкості, що відповідає абсолютній фінансовій безпеці. Це також означає, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто поточна діяльність підприємства не залежить від зовнішніх кредиторів. Також це може свідчити про те, що ТОВ «Румата» не вміє або, швидше за все, не бажає використовувати зовнішні джерела коштів для фінансування операційної діяльності.

За умови наявності такого фінансового стану довіра до даного суб'єкта господарювання є максимальною, ймовірність повернення коштів кредиторам є дуже високою.

Таблиця 2.3 – Визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Румата»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення			Темпи приросту, %		
	2020	2021	2022	21/20	22/21	22/20	21/20	22/21	22/20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал	18932,9	20790,3	23161,8	1857,4	2371,5	4228,9	9,8	11,4	22,3
Необоротні активи	2551,6	4496,1	3453,8	1944,5	-1042,3	902,2	76,2	-23,2	35,4
Власні обігові кошти (ВОК)	16381,3	16294,2	19708,0	-87,1	3413,8	3326,7	-0,5	20,9	20,3
Запаси	1295,4	3305,4	2404,3	2010,0	-901,1	1108,9	155,2	-27,3	85,6
Δ ВОК ≥ 0	15085,9	12988,8	17303,7	-2097,1	4314,9	2217,8	-13,9	33,2	14,7
Тип фінансової стійкості	Абсолютний	Абсолютний	Абсолютний						

Перейдемо до аналізу ключових параметрів (індикаторів) ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата» – таблиця 2.4 та рисунки 2.4-2.5.

Таблиця 2.4 – Ключові параметри (індикатори) ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата»

Показник	Умова, що гарантує фінансову безпеку	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	Значення показника \rightarrow макс	1,52	2,11	1,88
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.	Значення показника \rightarrow макс	2,33	2,94	2,54
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	Значення показника \rightarrow макс	1,74	2,37	2,11
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, об.	Значення показника \rightarrow макс	5,76	8,57	9,37
Рентабельність активів, %	> 0 , значення показника \rightarrow макс	2,1	11,8	7,0
Рентабельність власного капіталу, %	> 0 , значення показника \rightarrow макс	3,4	18,5	10,8
Рентабельність продажу, %	> 0 , значення показника \rightarrow макс	1,45	6,3	4,2
Рентабельність продукції, %	> 0 , значення показника \rightarrow макс	1,6	7,0	4,6

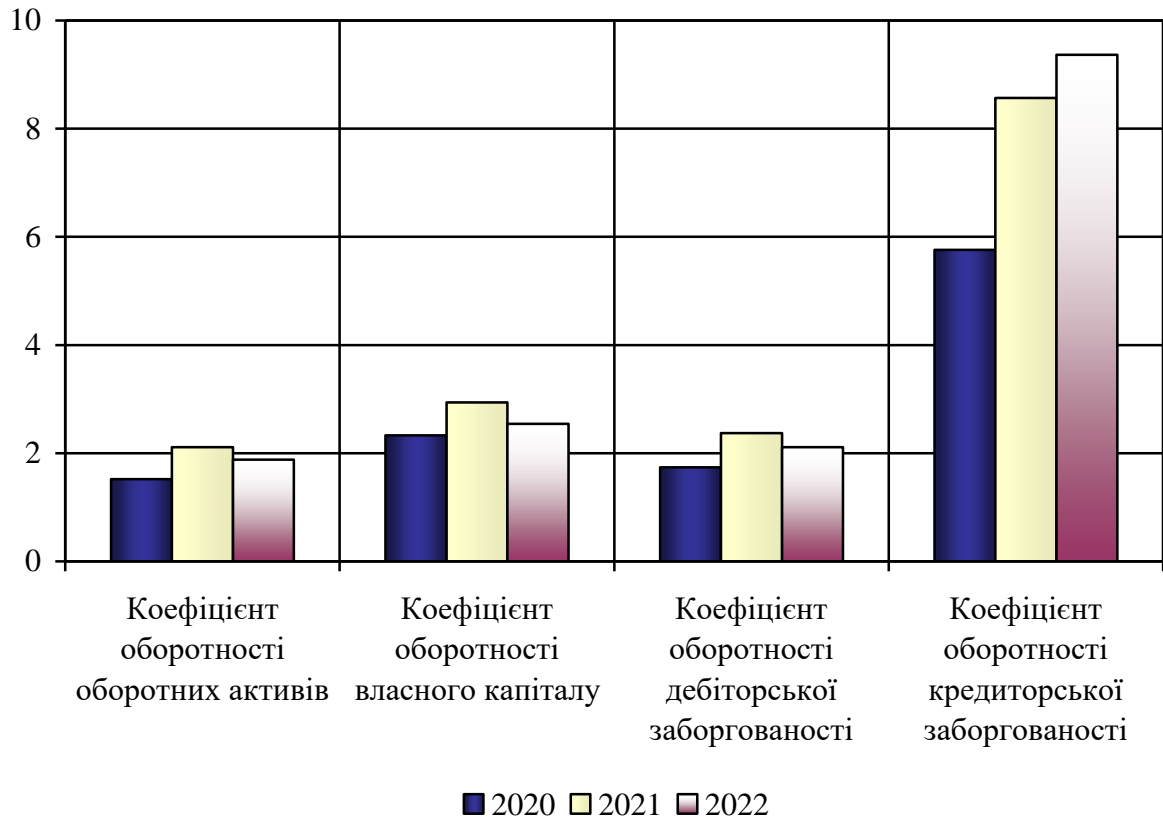

Рисунок 2.4 – Ключові параметри (індикатори) ділової активності
ТОВ «Румата»

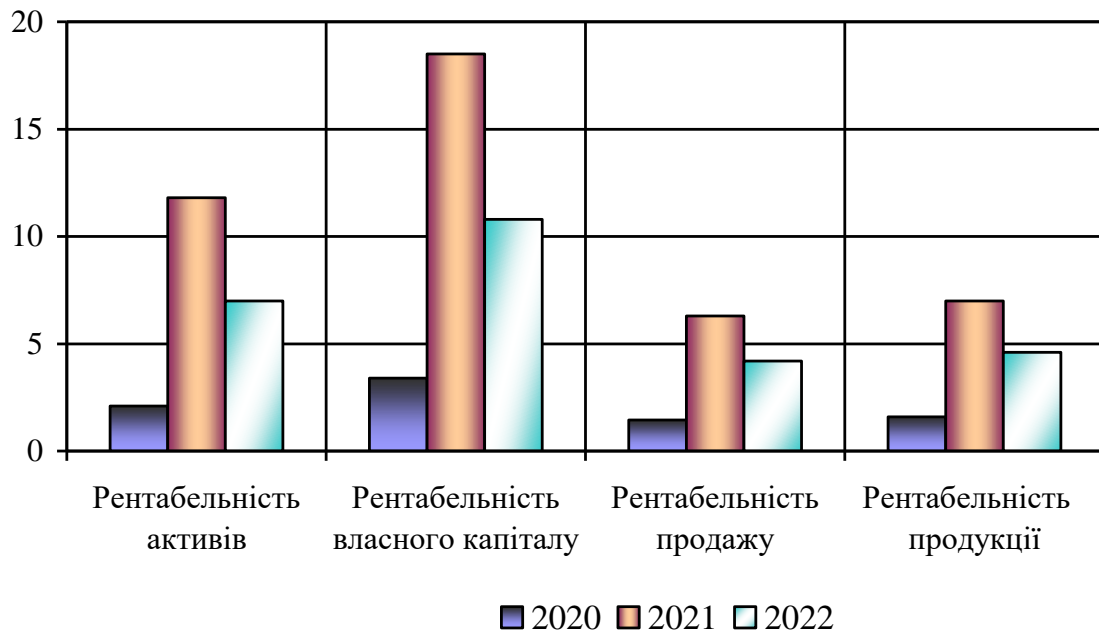

Рисунок 2.5 – Ключові параметри (індикатори) рентабельності
ТОВ «Румата»

Як видно з рисунка 2.4, усі ключові параметри ділової активності ТОВ «Румата» мають однакову тенденцію – зростання у 2021 р. та незначне зниження у 2022. Зокрема, коефіцієнт оборотності оборотних активів засвідчує, що у 2020 р. оборотні активи підприємства здійснили 1,52 оберти, у 2021 р. швидкість їх обертання зросла до 2,11 об., проте у 2022 р. відбулось зниження показника до 1,88 об. Варто відмітити той факт, що загалом значення даного показника є невисоким.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує ефективність управління власним капіталом підприємства і показує обсяг чистого доходу, що припадає на 1 грн. залучених від власників коштів. Так, у 2020 р. на 1 грн. власного капіталу ТОВ «Румата» припадало 2,33 грн. чистого доходу, у 2021 – 2,94 грн., а в 2022 – 2,54 грн.

Слід ретельно зупинитися на аналізі наступного показника – коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. Його значення мало аналогічну тенденцію до інших показників ділової активності – зростання у 2021 р. та деяке зниження у 2022. Проте слід зауважити, що значення даного показника є дуже наближеним до значення коефіцієнта оборотності оборотних активів, а це означає, що у складі останніх переважає саме дебіторська заборгованість.

Додаткові дослідження дали змогу з'ясувати наступне. Обсяг дебіторської заборгованості ТОВ «Румата» за період дослідження становив: на кінець 2020 р. – 22 837 тис. грн., на кінець 2021 р. – 20 907,4 тис. грн., на кінець 2022 р. – 17 061,9 тис. грн., що складає відповідно 81%, 77% та 53% вартості оборотних активів підприємства і є доволі високим рівнем. У складі загальної вартості активів підприємства на дебіторську заборгованість припадає 74% у 2020 р., 66% у 2021 та 48% у 2022.

Щодо впливу обсягу дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства та його фінансову безпеку слід сказати наступне. З одного боку, дебітори відволікають фінансові ресурси з господарського обороту підприємства. Це може призвести до необхідності збільшення фінансових витрат на залучення кредитних ресурсів. З іншого, збільшення кредитування

клієнтів дає змогу підвищити рівень виручки від реалізації, так як в багатьох сферах можливість отримати товар чи послуги і оплатити їх пізніше є дуже важливою. У будь-якому разі, ТОВ «Румата» з метою забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки необхідно переглянути підходи до реалізації своєї кредитної політики, тобто політики управління дебіторською заборгованістю.

Натомість коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зростає: з 5,76 об. у 2020 р. до 8,57 у 2021 та 9,37 об. у 2022. З одного боку, така тенденція позитивно характеризує діяльність підприємства, оскільки воно частіше розраховувалося зі своїми кредиторами. З іншого, значення даного показника перевищує коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, що знову ж таки вказує на недоліки фінансового менеджменту ТОВ «Румата» у сфері кредитної політики.

Перейдемо до аналізу показників рентабельності – вони мають схожу тенденцію до попередніх індикаторів, а саме зростання у 2021 р. та деяке зниження у 2022. Також слід відмітити, що показники рентабельності у 2020 р. мали невисоке значення. Так, рентабельність активів становила лише 2,1%, у 2021 р. зросла до 11,8%, а в 2022 знизилась до 7%. Даний показник характеризує обсяг чистого прибутку, що припадає на 1 грн. середньорічної вартості активів малого підприємства.

Рентабельність власного капіталу засвідчує, що у 2020 р. на 1 грн. власного капіталу ТОВ «Румата» припадало 3,4 коп. чистого прибутку, у 2021 р. – 18,5 коп., а в 2022 – 10,8 коп.

Рентабельність продажу була проаналізована у попередньому підрозділі даної роботи, тому перейдемо до рентабельності продукції, яка характеризує співвідношення між чистим прибутком підприємства та собівартістю. У 2020 р. значення показника становило 1,6%, у 2021 р. зросло до 7% та надалі у 2022 знизилось до 4,6%.

Перейдемо до заключного етапу дослідження – аналізу ключових параметрів (індикаторів) розвитку підприємства – таблиця 2.5.

Таблиця 2.5 – Ключові параметри (індикатори) розвитку ТОВ «Румата»

Показник	Порогове значення	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Темпи росту чистого прибутку, %	> 100 %	109,6	584,7	64,4
Темпи росту чистого доходу від реалізації продукції, %	> 100 %	92,9	134,7	95,6
Темпи росту вартості активів, %	> 100 %	101,9	102,1	113,7
Темпи росту власного капіталу, %	> 100 %	103,4	109,8	111,4
Темпи росту залишкової вартості основних засобів, %	> 100 %	144,8	186,7	76,8

Як видно з таблиці 2.5, темпи росту чистого прибутку у 2020-2021 рр. перевищували порогове значення, проте у 2022 р. відбулось зниження даного показника порівняно з попереднім роком на 35,6% за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації продукції. Темпи росту чистого доходу від реалізації продукції тільки у 2021 р. перевищували 100%, що відповідало забезпеченню фінансової безпеки підприємства.

Натомість вартість активів ТОВ «Румата» мала постійну тенденцію до зростання: у 2020-2021 рр. незначну – відповідно на 1,1% та 2,1%, а у 2022 р. – на 13,7%, що відповідало пороговому значенню і засвідчило зростання економічного потенціалу підприємства. Аналогічно спостерігається зростання вартості власного капіталу ТОВ «Румата», що можна оцінити також як досягнення головного фінансового інтересу власників підприємства.

Темпи росту залишкової вартості основних засобів у 2020-2021 рр. мали значення більше 100%, що свідчить про нарощування матеріально-технічної бази ТОВ «Румата», проте у 2022 р. рівень даного показника знизився на 23,2% в основному за рахунок нарахування зносу.

Якщо пригадати «золоте» правило економіки підприємства [32, С.172], то тільки у 2021 р. виконувалися усі його умови, що свідчило про зростання економічного потенціалу ТОВ «Румата», збільшення масштабів його діяльності, ефективніше використання його ресурсів, зменшення витрат та покращення результативності господарської діяльності.

У цілому можна зробити висновок, що тенденції діяльності ТОВ «Румата» відповідали загальним тенденціям розвитку бізнесу в Україні.

Зниження ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки даного малого підприємства у 2022 р. були зумовлені зниженням ділової активності у країні загалом унаслідок розгортання повномасштабної війни та тих загроз, які були викликані нею.

Висновки до розділу 2

У результаті вивчення особливостей функціонування малих підприємств в умовах повномасштабної війни встановлено, що впродовж 2022 року виділяють такі етапи: весна 2022 року – шоковий стан бізнесу, як великого, так і малого, припинення або призупинення діяльності багатьох суб'єктів господарювання; літо 2022 року – період відносної стабілізації та певне відновлення ділової активності; осінь – початок зими 2022 року – енергетична криза внаслідок обстрілів енергетичної інфраструктури України.

Дослідження показали, що малий та середній бізнес виявився більш вразливим, ніж великий. Основними викликами та загрозами фінансовій безпеці суб'єктів малого бізнесу стали такі: скорочення споживчого попиту на товари і послуги на внутрішньому ринку, порушення ланцюгів постачань і труднощі з логістикою, зростання вартості вхідних матеріалів та послуг, обмежені можливості фінансування діяльності та важко доступність кредитних ресурсів, ризик знищення активів та руйнування інфраструктури, проблема збереження персоналу, активізація кібератак.

За результатами 2022 року практично 20% ММСП припинили свою діяльність, але більшість продовжують працювати, шукають нові методи адаптації, наращують резерви для підтримки життєдіяльності, проводять трансформацію чи релокацію своїх об'єктів та підтримують ЗСУ.

Щодо досліджуваного малого підприємства – ТОВ «Румата», то на основі проведеного аналізу основних фінансово-економічних показників встановлено, що у цілому протягом 2020-2022 рр. підприємство проводило успішну та прибуткову діяльність, наращувало обсяги виробленої та

проданої продукції. Хоча в 2022 році відбулось деяке зниження показників, особливо чистого прибутку та рентабельності, все ж це було спричинене загальним скороченням ділової активності в країні внаслідок розгортання повномасштабної війни.

На основі аналізу й оцінки ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки встановлено, що ТОВ «Румата» характеризується високим рівнем ліквідності – підприємство має достатньо оборотних активів для розрахунків за поточними зобов'язаннями. Виключення становить абсолютна ліквідність, оскільки грошових коштів досліджуваного малого підприємства є недостатньо для забезпечення належного рівня фінансової безпеки.

З'ясовано, що ТОВ «Румата» є фінансово незалежним та абсолютно стійким суб'єктом господарювання, спроможним фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів, а власний капітал підприємства характеризується високим рівнем маневрування.

Проведений аналіз засвідчив зростання індикаторів ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата» у 2021 р. і деяке їх зниження у 2022 р., що відповідає загальним тенденціям розвитку бізнесу в Україні і пояснюється розгортанням повномасштабної війни та появою абсолютно нових загроз фінансовій безпеці суб'єктів господарювання. Було виявлено, що оборотність дебіторської заборгованості є невисокою, а її питома вага у складі як оборотних активів, так і сукупних активів підприємства є значною, що потребує перегляду підходів до реалізації кредитної політики ТОВ «Румата».

Аналіз показників розвитку підприємства та застосування «золотого» правила економіки показали, що тільки у 2021 р. спостерігалось зростання економічного потенціалу ТОВ «Румата», збільшення масштабів його діяльності, ефективніше використання його ресурсів, зменшення витрат та покращення результативності господарської діяльності.

Комплексну оцінку рівня фінансової безпеки ТОВ «Румата» буде проведено у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ РІВНЯ

3.1 Комплексне оцінювання рівня фінансової безпеки ТОВ «Румата» з врахуванням умов посилення економічної нестабільності

У попередньому розділі роботи було проведено аналіз відібраних ключових параметрів (індикаторів) оцінки фінансової безпеки малого підприємства – ТОВ «Румата» і здійснено порівняння їх фактичних значень з так званими пороговими, за яких забезпечується фінансова безпека. Такий підхід називають індикаторним або на основі аналізу показників фінансового стану підприємства. Це найпростіший підхід, він дає змогу виявити усі негативні тенденції у діяльності підприємства.

Для отримання єдиної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, яка включатиме сукупність усіх відібраних індикаторів, слід використати інтегральний підхід, тобто здійснити комплексну оцінку. Вона інтегруватиме усю сукупність відібраних фінансових індикаторів в єдиний показник, що визначатиме рівень фінансової безпеки підприємства.

Для здійснення комплексної оцінки рівня фінансової безпеки зазвичай використовують такі методи [33, С.9]:

- метод сум, відповідно до якого комплексний показник визначається як середньоарифметична (з урахуванням коефіцієнтів вагомості) одиничних показників. Такий підхід потребує визначення вагомості кожного відібраного фінансового індикатора, для чого використовується метод рангів, попарного порівняння чи низка інших, які зазвичай базуються на експертних опитуваннях, тобто потребують залучення експертів. Попри доступність такого підходу при наявності висококваліфікованих фахівців-експертів, слід також відмітити його суб'єктивізм, бо експертні оцінки завжди є упередженими;

- метод геометричної середньої, за яким комплексний показник розраховується як корінь відповідного ступеня з добутку нормалізованих одиничних показників. Застосування даного методу потребує попереднього поділу відібраних індикаторів на дві групи – стимулятори та дестимулятори, здійснення їх нормалізації, тобто приведення у безрозмірний вигляд і подальшого порівняння з так званим еталонним значенням – найкращим рівнем показника досліджуваного підприємства чи сукупності підприємств. Проте при порівнянні з іншими суб'єктами господарювання на основі еталонних значень їх відповідних показників результати комплексної оцінки можуть суттєво різнитися;

- метод бальних оцінок, який передбачає присвоєння певної кількості балів за умови відповідності значення оціночного індикатора нормативному або певній тенденції – зростання чи зниження. При незначному відхиленні або невідповідності присвоюється менша кількість балів або нуль.

У даній роботі пропонуємо використання саме методу бальних оцінок. З одного боку, він найпростіший у використанні, а з іншого – позбавлений суб'єктивізму, на відміну від методів, які передбачають залучення експертів.

Для оцінки фінансової безпеки малого підприємства було відібрано 20 ключових параметрів (індикаторів), які усесторонньо характеризують його фінансовий стан, рівень захищеності фінансових інтересів та здатність протистояти загрозам – це показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та розвитку (Додаток А). Кожному індикатору при відповідності умові, що гарантує фінансову безпеку, доцільно присвоювати 5 балів, при відсутності такої відповідності – 0 балів. Відповідно, максимально можливий рівень фінансової безпеки становитиме 100 балів.

Окремо слід сказати про порогові (нормативні) значення або рекомендовані тенденції зміни показників, які давно були сформовані як вітчизняною, так і зарубіжною практикою фінансового аналізу.

У даному контексті вважаємо за доцільним погодитися із думкою Варналія З. С. та Бондаренко С. М., які зазначають, що «..в умовах війни

необхідно сформувати принципово нові підходи до побудови політики ліквідності, фінансової незалежності, оборотності та рентабельності» [1, С.108].

Як зазначають вказані науковці, з початком повномасштабної війни у багатьох підприємств виникли проблеми з ліквідністю, оскільки керівництво, намагаючись зберегти кошти, вилучило їх з обороту. Результатом стало зниження показників ліквідності і, відповідно, зростання терміну погашення поточних зобов'язань.

У так званий стабілізаційний період (влітку 2022 р.), коли бізнес більш менш адаптувався до нових реалій і ділова активність була частково відновлена, політика управління ліквідністю зазнала принципових змін. Для забезпечення безперервності бізнес-процесів та уникнення проблем з логістикою кошти у першу чергу спрямовувались на погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками. В умовах, коли товарні кредити практично не надавались, а можливість отримання доступних кредитних ресурсів була майже нереальною, було сформовано нові фінансові моделі, які передбачали фінансування діяльності в основному за рахунок власних коштів та мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками. Тобто показники ліквідності стають максимально високими і передбачають мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками [58].

Ще одним напрямком регулювання ліквідності стала виплата заробітної плати, оскільки перед кожним суб'єктом господарювання виникла проблема збереження персоналу, який забезпечує виробничі процеси та є основою стабільної діяльності. Практика показує, що під час війни населення у пошуку нових джерел фінансових надходжень мігрує в інші регіони чи навіть країни. Тому для збереження кадрового складу керівництво підприємств змушене було забезпечити вчасну виплату заробітної плати та демонструвати стійку позицію суб'єкта господарювання на ринку.

Як зазначають Костенко Ю., Короленко О., Гузь М., у класичній економіці підприємства вважається, що залучені кошти є двигуном розвитку. Проте в умовах воєнного стану практично у кожного підприємства виникли

проблеми з залученням коштів. Постачальники поставляли товар тільки за умови повного розрахунку за нього. Ті підприємства, які у своїй практиці використовували товарні кредити, переформатували свої бізнес-моделі таким чином, щоб гарантувати постачальникам сплату коштів одразу після отримання товарів. Це логічний підхід в умовах війни, який передбачає зменшення фінансових ризиків як для постачальників, так і покупців [58].

Для забезпечення подальшого безперебійного функціонування підприємства вимушені були вчасно розраховуватися за зобов'язаннями та оплачувати наступні поставки за рахунок власних фінансових ресурсів. Тобто більшість суб'єктів господарювання змушені були відмовитись від залученого капіталу та перейшли на самофінансування своєї діяльності [1, С.109; 58].

Таким чином, як зазначають дослідники., показники фінансового стану в умовах війни для багатьох підприємств стають вищими нормативних, а структура капіталу характеризується практичною відсутністю заборгованості за розрахунками з постачальниками та за заробітною платою [1, С.108; 58].

Ще одним аспектом, який слід враховувати як при оцінюванні фінансового стану та фінансової безпеки підприємств, є закономірне зниження в умовах повномасштабної війни ділової активності, тобто показників оборотності, про що вже було висвітлено раніше у попередніх розділах даної роботи.

Як зазначалось, на початку війни ділова активність багатьох суб'єктів господарювання суттєво знизилась. Це було пов'язане з тим, що населення, перебуваючи в панічному стані, витрачало кошти виключно на товари першої необхідності. Надалі під час умовного стабілізаційного періоду активність бізнесу дещо відновилася. Проте слід погодитися із Костенком Ю., Короленком О. та Гузем М., що основною характеристикою оборотності підприємств в умовах війни є нестабільність показника оборотності – він може коливатися в залежності від активності воєнних дій в тому чи іншому регіоні [58].

В кризових умовах продовжують функціонування ті суб'єкти господарювання, яким вдається перебудувати свій бізнес відповідно до змін попиту на продукцію, організувати гнучкі канали збуту та знайти нові, у тому числі за рахунок інтернет-комерції, яка дає змогу суттєво розширити географію діяльності, вийти на нові ринки, зайняти нішу конкурентів, які припинили або призупинили діяльність через війну.

Таким чином, погоджуємося із думкою вище згаданих науковців, що при проведенні аналізу показників ділової активності необхідно відштовхуватися від довоєнного рівня. Якщо підприємство в умовах зниження оборотності залишатиметься рентабельним або працюватиме на межі беззбитковості (чи навіть мінімальних збитків), така ситуація в умовах війни є допустимою. Якщо на фоні докризового показника обсяг оборотності зростає, це свідчить про відкриття нових можливостей для підприємства, які потребують активації інвестиційної політики [1, С.109; 58].

В умовах війни потребують перегляду також підходи до прийнятного рівня рентабельності. Це ключовий показник, на який слід орієнтуватися при побудові фінансової моделі за таких обставин. Усвідомлюючи небезпеку втрати ринків збуту продукції при припиненні чи навіть призупиненні діяльності, підприємства продовжили працювати заради свого подальшого збереження. Пріоритетним для них стало утримання персоналу, а також забезпечення платоспроможності за податками та перед постачальниками. Часто суб'єкти господарювання свідомо відмовляються від прибутку на користь допомоги ЗСУ.

Таким чином, слід погодитися з тим, що функціонування на межі рентабельності є прийнятним в умовах війни за умови збереження штату та забезпечення належного обсягу збуту для покриття обов'язкових зобов'язань [1, С.109; 58].

Низка науковців пропонує наступним чином трактувати показники фінансової безпеки в умовах воєнного стану (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Особливості трактування індикаторів оцінки фінансової безпеки підприємств в умовах воєнного стану [1, С.109; 58].

Індикатор	Нормативне значення	Нормативне значення в умовах воєнного стану
1	2	3
Коефіцієнт загальної ліквідності	> 1	> 1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,7	> 1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	> 0,7
Коефіцієнт автономії	> 0,5	> 0,8
Оборотність активів	Відсутнє, позитивним є зростання показника в динаміці	Відсутнє, позитивним є несуттєве зменшення
Рентабельність продукції	> 0, чим вище значення – тим краще	Допускається робота на межі нульової рентабельності

Підведемо підсумки вище висвітленого, які будуть покладені в основу проведення комплексної оцінки фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства – ТОВ «Румата» у 2022 р., тобто в умовах війни:

- стосовно індикаторів ліквідності – порогові значення коефіцієнта швидкої ліквідності слід прийняти на рівні, що перевищує 1, коефіцієнта абсолютної ліквідності – більше 0,6;
- стосовно індикаторів фінансової стійкості – значення показників слід змінити приблизно на 60% у сторону зміцнення фінансової незалежності підприємств. Так, порогове значення коефіцієнта автономії становитиме більше 0,8, плеча фінансового важеля – менше 0,63, коефіцієнта забезпечення власними коштами – більше 0,2, маневреності власного капіталу – більше 0,5;
- стосовно індикаторів ділової активності – допускається незначне (до 10%) зниження їх рівня;
- стосовно індикаторів рентабельності допускається їх нульовий рівень;
- стосовно показників розвитку підприємств - допускається зниження їх рівня до 10%, тобто пороговим значенням буде вважатись більше 90%.

Оцінку фінансової безпеки ТОВ «Румата» за запропонованою удосконаленою методикою проведено у таблиці 3.2. Результати проведених розрахунків представлено на рисунку 3.1.

Таблиця 3.2 – Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки ТОВ «Румата»

Показник	Порогове значення / тенденція	Порогове значення / тенденція в умовах війни	Фактичне значення показника			Присвоєння балів			
			2020	2021	2022	2020	2021	2022	Сума балів за три роки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Ключові параметри (індикатори) ліквідності та платоспроможності									
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	> 1	> 1	2,49	2,86	2,69	5	5	5	15
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,6	> 1	2,38	2,51	2,49	5	5	5	15
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	> 0,6	0,082	0,046	0,031	0	0	0	0
2. Ключові параметри (індикатори) фінансової стійкості									
4. Коефіцієнт автономії	> 0,5	> 0,8	0,61	0,66	0,65	5	5	0	10
5. Плече фінансового важеля	< 1	< 0,63	0,63	0,52	0,55	5	5	5	15
6. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	> 0,1	> 0,2	0,6	0,65	0,63	5	5	5	15
7. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,3	> 0,5	0,9	0,84	0,88	5	5	5	15
3. Ключові параметри (індикатори) ділової активності									
8. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Значення показника → макс	не суттєве зменшення	1,52	2,11	1,88	0	5	5	10
9. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Значення показника → макс	не суттєве зменшення	2,33	2,94	2,54	0	5	0	5

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Значення показника → макс	не суттєве зменшення	1,74	2,37	2,11	0	5	5	10
11. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Значення показника → макс	не суттєве зменшення	5,76	8,57	9,37	0	5	5	10
5. Ключові параметри (індикатори) рентабельності									
12. Рентабельність активів	> 0, Значення показника → макс	≈ 0	2,1	11,8	7,0	5	5	5	15
13. Рентабельність власного капіталу	> 0, Значення показника → макс	≈ 0	3,4	18,5	10,8	5	5	5	15
14. Рентабельність продажу	> 0, Значення показника → макс	≈ 0	1,45	6,3	4,2	5	5	5	15
15. Рентабельність продукції	> 0, Значення показника → макс	≈ 0	1,6	7,0	4,6	5	5	5	15
6. Ключові параметри (індикатори) розвитку підприємства									
16. Темпи росту чистого прибутку	> 100 %	> 90 %	109,6	584,7	64,4	5	5	0	10
17. Темпи росту чистого доходу від реалізації продукції	> 100 %	> 90 %	92,9	134,7	95,6	0	5	5	10
18. Темпи росту вартості активів	> 100 %	> 90 %	101,9	102,1	113,7	5	5	5	15
19. Темпи росту власного капіталу	> 100 %	> 90 %	103,4	109,8	111,4	5	5	5	15
20. Темпи росту залишкової вартості основних засобів	> 100 %	> 90 %	144,8	186,7	76,8	5	5	0	10
Загальна сума балів						70	95	75	240

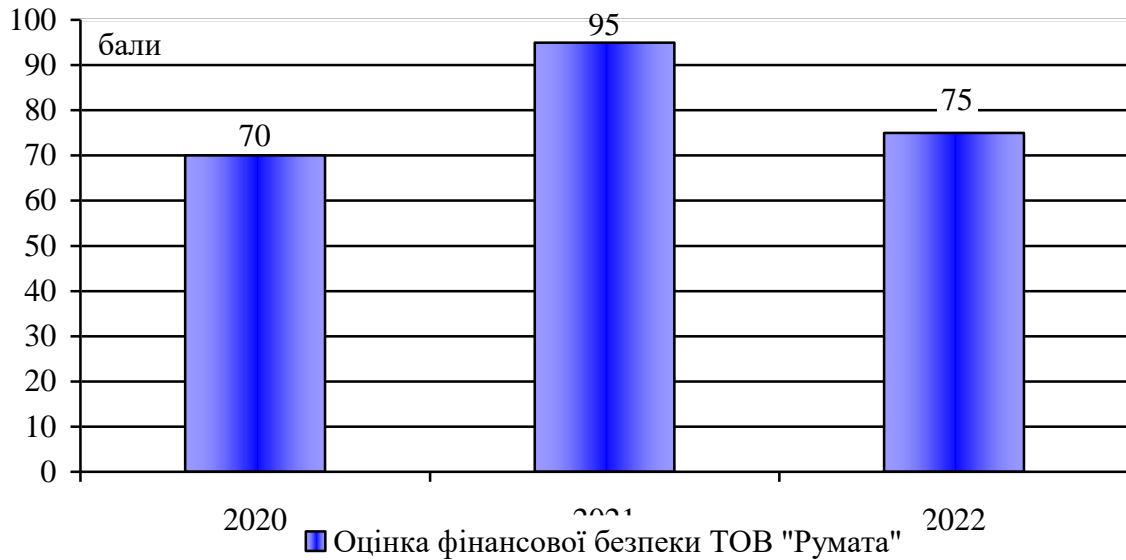

Рисунок 3.1 – Результати оцінки фінансової безпеки ТОВ «Румата» за удосконаленою методикою

Доцільно також виділити певні рівні фінансової безпеки підприємства. У даному контексті погоджуємося із підходом Парфентія Л. А., який запропонував виділити такі її рівні [3, С.71]: високий (90-100 балів), достатній (80-89), задовільний (70-79), низький (60-69), недостатній (50-59), критичний (25-49), катастрофічний (0-24).

Учений обґрунтував такий підхід тим, що «для більш оперативного реагування на виникаючі загрози фінансовій безпеці підприємства необхідною є інформація щодо найменших змін значення інтегрального показника, чому і сприяє звуження «верхніх» рівнів фінансової безпеки. Якщо ж значення інтегрального показника є меншим за 50 балів, це уже є сигналом про критичність ситуації та, відповідно, необхідність здійснення антикризових заходів, тому розбивка «нижніх» діапазонів на більшу кількість рівнів не є настільки необхідною» [3, С.71] .

Таким чином, за результатами проведення комплексної оцінки фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства ТОВ «Румата» встановлено, що у 2020 р. її рівень був задовільним (70 балів із 100 максимальних), у 2021 – високим (95 балів), а у воєнному 2022 – 75 балів, що відповідає задовільному рівню.

3.2 Напрямки підвищення рівня фінансової безпеки малого підприємства ТОВ «Румата»

Застосування запропонованої методики комплексного оцінювання на прикладі ТОВ «Румата» дало змогу не тільки визначити інтегральний показник та рівень фінансової безпеки даного малого підприємства, але й виявити найбільш слабкі місця його фінансової діяльності – шляхом додавання сумарної кількості балів, присвоєних кожному конкретному індикатору за три роки. Візуалізація результатів таких розрахунків подана на рисунку 3.2.

Як видно, найбільш уразливим місцем фінансової безпеки досліджуваного підприємства є низький рівень абсолютної ліквідності. За період 2020-2022 рр. значення індикатора не відповідало пороговому жодного разу. Дослідження показали, що на дату складання балансу ТОВ «Румата» могло погасити у 2020 р. 8,2%, у 2021 – 4,6%, а в 2022 р. – лише 3,1% своїх поточних зобов'язань, що не відповідає забезпеченню фінансової безпеки, встановленому на рівні більше 20% за нормальних умов господарювання та більше 60% в умовах війни.

Тобто перед підприємством гостро постає проблема формування більшого обсягу фінансових резервів у грошовій формі, так званої «фінансової подушки безпеки». Ці кошти підприємство може використовувати для здійснення своєчасних розрахунків зі своїми постачальниками, придбання необхідних ТМЦ за доступнішими цінами або інвестувати у розвиток. У свою чергу, активізація інвестиційної та інноваційної діяльності потребує залучення додаткових фінансових ресурсів, що підтверджує необхідність збільшення обсягу резервів саме у грошовій формі. ТОВ «Румата» необхідно шукати нові канали реалізації продукції, залучати нових партнерів по бізнесу, збільшуючи обсяги реалізованої продукції. Це дасть змогу не тільки покращити ліквідність та платоспроможність підприємства, але й вирішити ще одну його проблему – покращити ділову активність та показники розвитку.

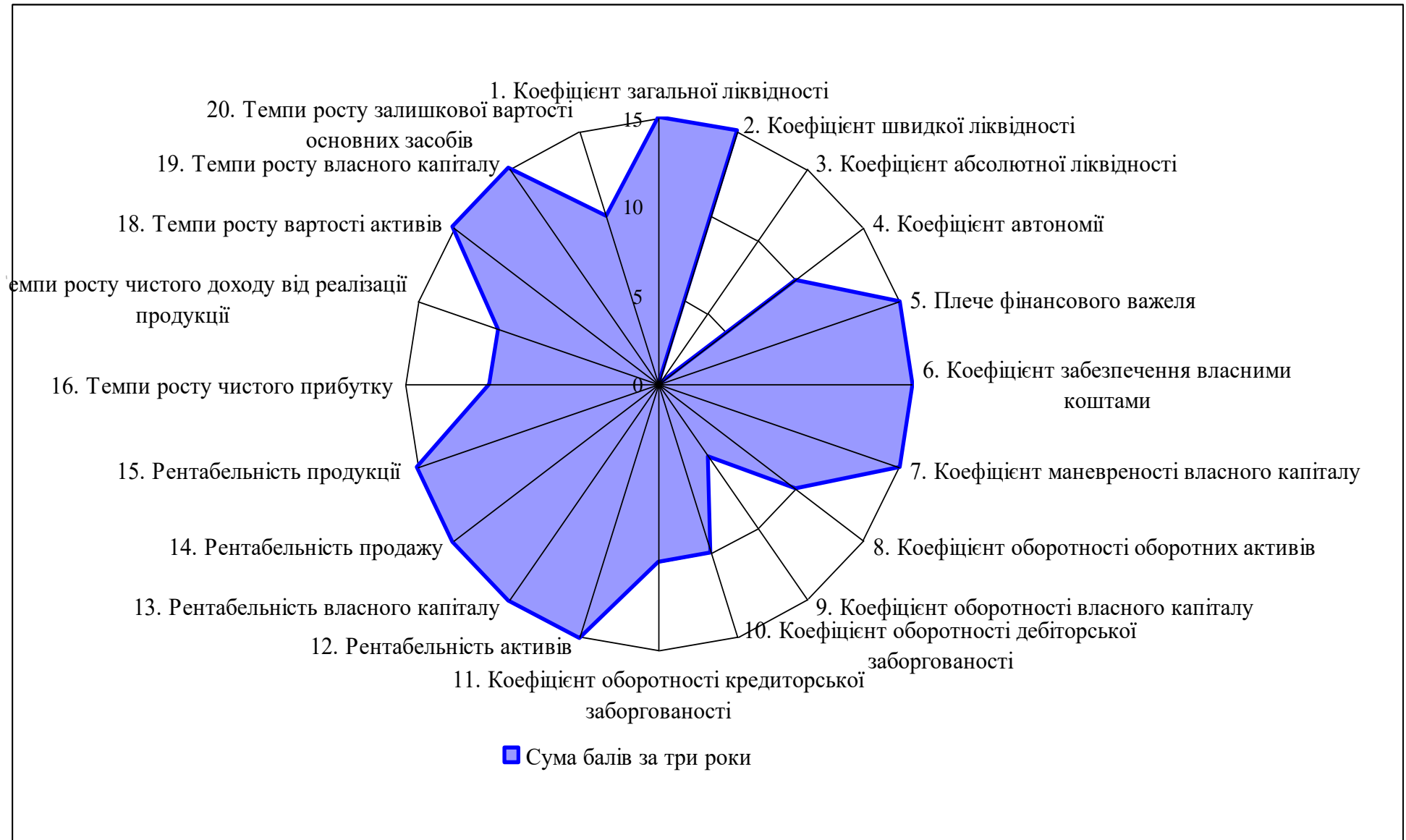

Рисунок 3.2 – Сума присвоєних балів індикаторам фінансової безпеки ТОВ «Румата» за три роки

Дуже важливо виділити той факт, що проблема низького рівня абсолютної ліквідності спричинена дуже великими обсягами дебіторської заборгованості підприємства. Як було з'ясовано під час проведення аналізу, обсяг дебіторської заборгованості ТОВ «Румата» на кінець 2020 р. становив 22 837 тис. грн., на кінець 2021 р. – 20 907,4 тис. грн., на кінець 2022 р. – 17 061,9 тис. грн., що складало відповідно 81%, 77% та 53% обсягу оборотних активів підприємства. У складі загальної вартості активів підприємства на дебіторську заборгованість припадало 74% у 2020 р., 66% у 2021 та 48% у 2022, що є доволі високим рівнем.

Зрозуміло, що дебіторська заборгованість – це фактично вилучені з господарського обороту фінансові ресурси суб'єкта господарювання. До того ж, в умовах високої інфляції вона підлягає знеціненню. Тому для ТОВ «Румата» вкрай актуальною проблемою забезпечення фінансової безпеки є удосконалення кредитної політики, тобто політики управління дебіторською заборгованістю.

На рисунку 3.3 подано можливі заходи щодо удосконалення кредитної політики досліджуваного малого підприємства. Їх втілення у практичну господарську діяльність ТОВ «Румата» забезпечить оптимізацію розміру дебіторської заборгованості та мінімізацію комерційних ризиків, а також дасть змогу підприємству сформувати достатній обсяг фінансових ресурсів у грошовій формі, а значить – покращити абсолютну ліквідність, платоспроможність, і в підсумку – підвищити рівень фінансової безпеки.

Ще одним важливим напрямком підвищення рівня фінансової безпеки та поліпшення ефективності діяльності є мобілізація внутрішніх резервів задля забезпечення зростання чистого прибутку ТОВ «Румата». Насамперед це оптимізація витрат підприємства, раціональне використання усіх видів ресурсів (обладнання та устаткування, сировини, матеріалів, палива, електроенергії), підвищення продуктивності праці, зростання інших операційних доходів, мінімізація інших операційних та інших витрат, звільнення від надлишкових чи зайвих активів шляхом їх продажу чи оренди та ін.

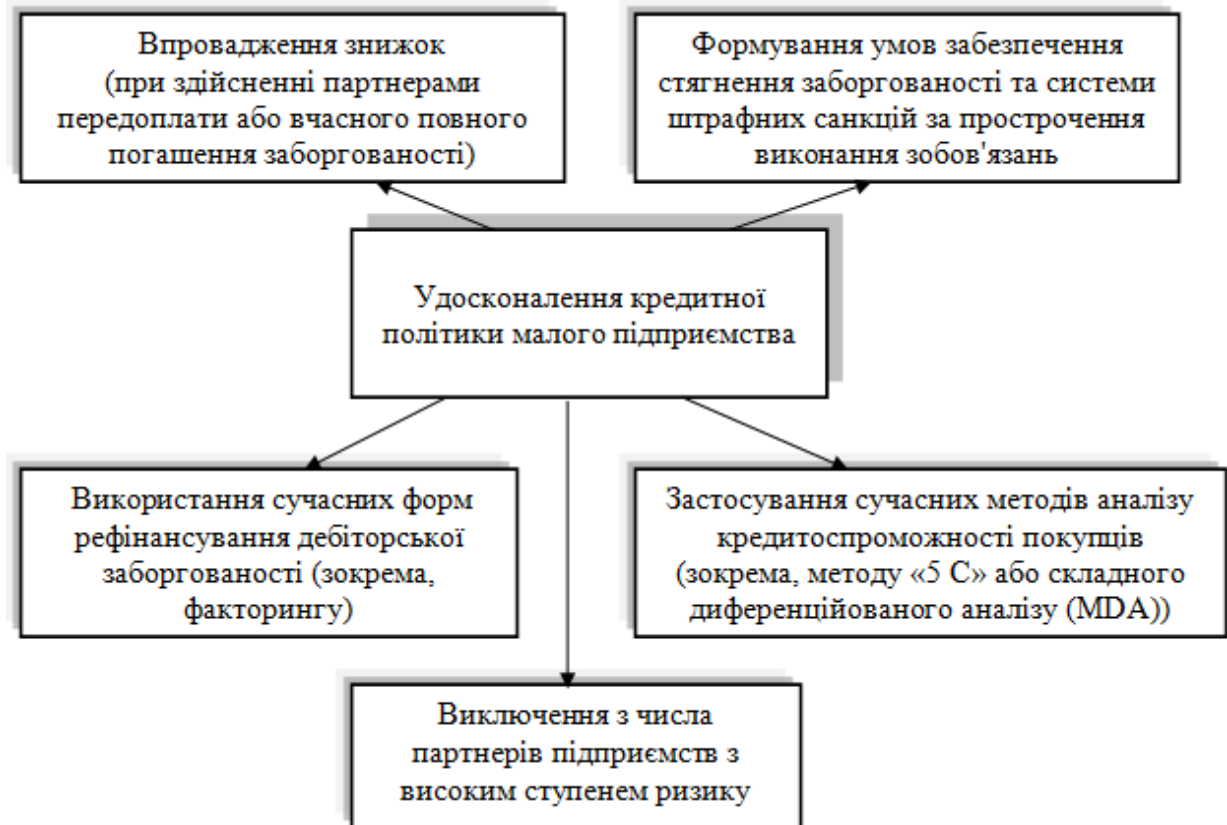

Рисунок 3.3 – Заходи щодо удосконалення кредитної політики ТОВ «Румата»

І нарешті, на досліджуваному підприємстві для виявлення потенційних загроз та мінімізації їх негативного впливу слід впровадити систему управління фінансовою безпекою, яка б передбачала постійний моніторинг ключових індикаторів (принаймні, щоквартально, але краще – щомісячно) та проведення комплексної оцінки фінансової безпеки на основі застосування запропонованої у даній роботі удосконаленої методики.

Важливою проблемою, що стримує розвиток бізнесу під час війни, є пошук джерел формування фінансових ресурсів. Як зазначають науковці, звертатися до банківських установ в умовах війни є недоречним, оскільки в період стрімкого зменшення вартості національної валюти на фоні війни, кредити стануть не вигідними [1, С.110; 58]. Тому слід орієнтуватися на інші джерела фінансування, до прикладу, суб'єктам господарювання доцільно кооперуватися і спільно акумульовані ресурси спрямовувати на розвиток нових бізнесів.

Значну роль у підтримці вітчизняного бізнесу, особливо малого, відіграє держава. Було впроваджено низку заходів задля збереження функціонування суб'єктів господарювання, сприяння діловій активності, утримання прибутковості.

Станом на 1 серпня 2022 року підприємства мали змогу отримати фінансову допомогу від іноземних держав та міжнародних організацій у розмірі 34 млрд. дол. США. Така фінансова допомога надається у формі кредитів, кредитних гарантій та грантів [58].

Усю сукупність методів державної підтримки бізнесу можна поділити на наступні групи: податкова, митна, фінансова підтримка, дерегуляція, підтримка на місцевому рівні (зокрема, сприяння здійсненню релокації), інформаційна підтримка, а також підтримка у розрізі галузей.

Найбільш ефективною є саме фінансова підтримка держави, оскільки у більшості суб'єктів господарювання, які зберегли свій бізнес та пережили шоківий стан на початку війни, виникла проблема фінансування діяльності та здійснення інвестицій.

У рамках державної фінансової підтримки слід виділити такі найважливіші заходи [48, С.69-76; 52]:

1. розширено державну кредитну програму «5-7-9%» для усіх вітчизняних підприємств з метою отримання доступу до кредитів розміром до 60 млн. грн. під 0% на період дії воєнного стану та протягом місяця після цього (з подальшою зміною відсоткової ставки до 5% річних). Фінансування доступне для інвестиційних проєктів, рефінансування наявних кредитів або потреби в оборотному капіталі. Станом на кінець 2022 року за цією програмою було укладено 17 359 кредитних договорів на загальну суму 72,24 млрд. грн. (у т. ч. банками державного сектору – 13 089 кредитних договорів на суму 38,39 млрд. грн.);

2. державна фінансова підтримка для покриття процентних витрат сільськогосподарських підприємств, у тому числі малих і середніх, річний оборот яких не перевищує 20 млн. євро. Максимальний розмір кредиту не може

перевищувати 50 млн. грн., залучених з метою фінансування сільськогосподарської діяльності (посівної) під час воєнного стану та протягом шести місяців після цього. Максимальна державна гарантія за портфельними кредитами становить 80 %;

3. Рада директорів Міжнародної фінансової корпорації (IFC) у грудні 2022 року підтримала програму фінансування українського бізнесу на 2 млрд. дол. США, що важливо не тільки у контексті фінансування бізнесу, але й поліпшення інвестиційного клімату в країні;

4. Фонд розвитку підприємництва у грудні 2022 р. підписав Кредитну угоду з АБ «УКРГАЗБАНК» на суму 150 млн. грн. у межах проекту «Рефінансування енергоефективних інвестицій МСП України через фінансовий сектор»;

5. програма надання державних гарантій за кредитами ММСП, які функціонують понад один рік і не підлягають процедурі банкрутства. Кредити можуть бути надані на термін 1-10 років на суму до 100 млн. грн. за UIRD+6% із заставою не більше 60% та сільськогосподарським виробникам із заставою 20%;*f*

6. щомісячна компенсація у розмірі 6500 грн. підприємствам при працевлаштуванні ВПО упродовж двох місяців та одноразова допомога платникам податків за спрощеним режимом оподаткування з регіонів, які постраждали від війни;*f*

7. влітку 2022 р. уряд запуснув грантову програму «Робота» з метою стимулювання створення стартапів та розширення економічної діяльності ММСП. Дана програма передбачає надання грантів від 250 тис. грн. до 8 млн. грн. залежно від виду бізнесу та галузі.

Таким чином, державна підтримка вітчизняного бізнесу в умовах війни є вкрай важливим завданням, але кожен суб'єкт господарювання повинен впровадити ефективну систему управління фінансовою безпекою, головною метою якої є забезпечення фінансових можливостей для розвитку в непередбачуваних умовах.

Висновки до розділу 3

У роботі запропоновано проведення комплексної оцінки фінансової безпеки малого підприємства на основі застосування інтегрального підходу, який передбачає інтегрування усієї сукупності відібраних фінансових індикаторів в єдиний показник. Для його визначення запропоновано використати бальний метод – як найпростіший та позбавлений суб'єктивізму.

На основі узагальнення проведених досліджень, присвячених вивченню особливостей функціонування суб'єктів господарювання в умовах повномасштабної війни, підтримано запропонований науковцями підхід щодо перегляду нормативних значень показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

За результатами застосування удосконаленої методики оцінювання фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства ТОВ «Румата» встановлено, що у 2021 р. її рівень був високим, у 2020 та 2022 – задовільним.

Застосування запропонованої методики дало змогу не тільки визначити інтегральний показник та рівень фінансової безпеки ТОВ «Румата», але й запропонувати напрями її підвищення, а саме: формування більшого обсягу фінансових резервів у грошовій формі, так званої «фінансової подушки безпеки»; удосконалення кредитної політики; мобілізація внутрішніх резервів зростання чистого прибутку; впровадження системи управління фінансовою безпекою, яка б передбачала постійний моніторинг ключових індикаторів та проведення комплексної оцінки фінансової безпеки на основі застосування запропонованої у даній роботі удосконаленої методики.

Важливу роль у підтримці вітчизняного бізнесу, особливо малого, відіграє держава, забезпечуючи податкову, митну, інформаційну, дерегуляційну та головне – фінансову підтримку, однак кожен суб'єкт господарювання повинен впровадити ефективну систему управління фінансовою безпекою та на цій основі забезпечити фінансові можливості для подальшого розвитку в непередбачуваних умовах .

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дають змогу зробити такі висновки:

1. На основі вивчення наукових підходів до висвітлення сутності фінансової безпеки обґрунтовано доцільність розглядати її у контексті малих підприємств з позиції статичного підходу – як стан захищеності фінансових інтересів та динамічного – як здатність протидіяти загрозам. Зазначено, що головним фінансовим інтересом малих підприємств є максимізація добробуту власників, що забезпечується шляхом зростання ринкової вартості підприємства.

Під загрозами фінансовій безпеці слід розуміти потенційно можливі або реальні дії зловмисників, а також сукупність чинників та умов об'єктивного характеру, які можуть спричинити негативні фінансові наслідки для діяльності підприємства та унеможливити реалізацію його фінансових інтересів.

2. Встановлено, що методичні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємств поділяють на дві групи: традиційні, які полягають в оцінці ефективності та надійності функціонування підприємств, та нетрадиційні, які полягають в оцінюванні рівня розвитку, ризиків та ринкової вартості підприємства. У вітчизняній науці найбільш поширеними є традиційні методи, такі як: дослідження грошових потоків підприємства, оцінка фінансової стійкості підприємства, застосування моделей прогнозування ймовірності банкрутства, ресурсно-функціональний, індикаторний та інтегральний підходи. Кожен із них має свої особливості застосування, переваги та недоліки.

У роботі обґрунтована доцільність застосування інтегрального підходу, здійснено відбір ключових параметрів (індикаторів), які всебічно характеризуватимуть фінансовий стан малого підприємства, ефективність його функціонування та основні тенденції економічного розвитку, а також за умови задовільного рівня створюватимуть основу для забезпечення належного рівня фінансової безпеки.

3. Проведені дослідження показали, що малий та середній бізнес виявився більш вразливим до спричинених війною викликів та загроз, аніж великий. За результатами 2022 року практично 20% ММСП припинили свою діяльність, проте більшість продовжують працювати та шукають нові методи адаптації. Основними викликами та загрозами фінансовій безпеці суб'єктів малого бізнесу стали скорочення споживчого попиту на товари і послуги на внутрішньому ринку, порушення ланцюгів постачань і труднощі з логістикою, зростання вартості вхідних матеріалів та послуг, обмежені можливості фінансування діяльності та важкодоступність кредитних ресурсів, ризик знищення активів та руйнування інфраструктури, проблема збереження персоналу, активізація кібератак.

4. Досліджуване у даній роботі мале підприємство – ТОВ «Румата» є одним із найбільших виробників асфальтобетонної продукції в Івано-Франківській області. Встановлено, що протягом аналізованого періоду ТОВ «Румата» проводило успішну та прибуткову діяльність, нарощувало обсяги виробленої та проданої продукції. Хоча в 2022 році порівняно з попереднім роком відбулось деяке зниження показників, особливо чистого прибутку та рентабельності, це було спричинене загальним скороченням ділової активності в країні внаслідок розгортання повномасштабної війни.

5. На основі аналізу й оцінки ключових параметрів (індикаторів) фінансової безпеки встановлено, що ТОВ «Румата» характеризується високим рівнем ліквідності та фінансової незалежності і є абсолютно стійким суб'єктом господарювання. Проте грошових коштів та їх еквівалентів у досліджуваного малого підприємства є недостатньо для забезпечення належного рівня фінансової безпеки.

Проведений аналіз засвідчив зростання індикаторів ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата» у 2021 р. і деяке їх зниження у 2022 р., що відповідає загальним тенденціям розвитку бізнесу в Україні в цей період. Було виявлено, що оборотність дебіторської заборгованості є невисокою, а її питома вага у складі як оборотних активів, так і сукупних активів підприємства є

значною, що потребує перегляду підходів до реалізації кредитної політики ТОВ «Румата».

Аналіз показників розвитку підприємства та застосування «золотого» правила економіки показали, що тільки у 2021 р. відбувалось зростання економічного потенціалу ТОВ «Румата», збільшення масштабів його діяльності, ефективніше використання його ресурсів, зменшення витрат та покращення результативності господарської діяльності.

6. Комплексну оцінку фінансової безпеки малого підприємства здійснено на основі застосування інтегрального підходу, який передбачає інтегрування усієї сукупності відібраних ключових параметрів (індикаторів) в єдиний показник. На основі узагальнення проведених досліджень, присвячених вивченню особливостей функціонування суб'єктів господарювання в умовах війни, підтримано запропонований науковцями підхід щодо перегляду нормативних значень показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

За результатами застосування удосконаленої методики оцінювання фінансової безпеки досліджуваного малого підприємства ТОВ «Румата» встановлено, що у 2020 р. її рівень був задовільним, у 2021 р. – високим, а у 2022 р. – задовільним.

7. Застосування запропонованої методики дало змогу визначити інтегральний показник та рівень фінансової безпеки ТОВ «Румата», а також запропонувати напрямки її підвищення, а саме: формування більшого обсягу фінансових резервів у грошовій формі, так званої «фінансової подушки безпеки»; удосконалення кредитної політики; мобілізація внутрішніх резервів зростання чистого прибутку; впровадження системи управління фінансовою безпекою, яка б передбачала постійний моніторинг ключових індикаторів та проведення комплексної оцінки фінансової безпеки на основі застосування запропонованої у даній роботі удосконаленої методики.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА

1. Варналій З. С., Бондаренко С. М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний вісник університету*. 2023. Випуск № 56. С. 106-113. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/7032/Varnalii%20Z.%20S%20Finansova%20bezpeka%20pidprijemstv%20Ukrainy%20v%20umovakh%20viiny%20ta%20povoiennoho%20vidnovlennia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3284/1/Mel%27nyk_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf
3. Парфентій Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності: монографія. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f15c5b8-1e25-4d3b-b607-489a5acd050c/content>
4. Стащук О. В. Сучасна парадигма фінансової безпеки акціонерних товариств: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 398 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19977/1/Verstka%20%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%89%D1%83%D0%BA%201.pd>
5. Методологічні основи дослідження стану соціоекологоекономічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, Н. М. Матвійчук та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. М. Черчик. Луцьк: Терен, 2018. 336 с.
6. Меліхова Т. О. Економічна безпека промислових підприємств: теорія, методологія, практика. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами

- економічної діяльності). Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2018.
URL:
http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/_%D0%9C%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0_24%2010%2018_v8.1.pdf
7. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері: Монографія / Л. О. Вдовенко, О. С. Черненко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 252 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/16959.pdf>
 8. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства. Теорія, методика, практика: монографія. Київ: ЦУЛ, 2017. 128 с.
 9. Новіченко Л. С., Свирида О. А. Фінансова безпека підприємства як основа фінансової безпеки держави. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 4 (04). С. 27-31. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.4-5>
 10. Семанюк В., Жукевич С. Управлінський облік як інформаційна складова діагностики фінансової безпеки підприємств. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 133-144. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1592>
 11. Чорна С. Аналіз векторів досліджень фінансової безпеки: бібліометричний аналіз. *Світ фінансів*. 2023. № 2 (75). С. 125-139. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1612>
 12. Ситник Н. С., Джиговська Л. І. Методика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства: зміст та функціональні складники. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій». Одеса. 2019. № 46 (2). С. 65–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_46%282%29__13
 13. Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *БізнесІнформ*. 2019. № 7. С. 14–19.
 14. Фінансова безпека підприємства [Електронний ресурс]: навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25172/1/2020-%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A>

2%20%D0%91%2C%20%D0%A1%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%B
D%D0%B0%20%D0%9D%20%D0%92.pdf

15. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти: навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Круглова О. О. та ін.]. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 195 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2885/1/%D0%A4%D0%95%D0%91%20%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf>

16. Фінансова безпека підприємства: навч. посібник [З. С. Варналій, З. Б. Живко, Р. Р. Білик, С. В. Онищенко, М. О. Живко]; за ред. З. С. Варналія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 300 с.

17. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: Підручник / М. І. Крупка, Л. С. Яструбецька. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 320 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Financial_security_of_enterprises.pdf

18. Соломіна Г. В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1694/1/Posibnik%20ZFEBP.pdf>

19. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова ; [С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.]. Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 332 с. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6644/1/1407_2015.pdf

20. Шопська Ю. К. Теоретико-методичні засади дослідження та особливості забезпечення фінансової безпеки сектора малого підприємництва регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. Том 1. С. 116-121. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/05/2022-es-21-15.pdf>

21. Осідач О. Б., Сарнавський Б. О. Фінансова безпека малого бізнесу: реалії і проблеми. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 692-696. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-145>
22. Бондарчук Н. В., Педько А. С. Фінансово-економічна безпека як запорука розвитку малого підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 10. С. 296–299. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3764>
23. Якубенко Ю. Л., Стрижак Я. І. Сутність фінансово-економічної безпеки малих підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 5 (05). С.219–223. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/5_2016/42.pdf
24. Хлівна І. В. Вплив ризиків на фінансову безпеку малих підприємств сільського господарства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 2. С. 27-29. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2013/9.pdf
25. Захаркін О. О., Бойко А. В., Сокол Л. В. Цифрові технології та інструменти забезпечення фінансової безпеки бізнесу. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-08-02>
26. Мехед А. М., Варналій З. С. Фінансова безпека підприємств в умовах цифрової економіки. *Вісник університету банківської справи*. 2021. № 3 (42). С. 55-61. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/440>
27. Онишко С. В., Чубенко В. Ю. Фінансова безпека та її особливості в умовах цифровізації економіки. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2021. № 5 (49). 1 т. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1600659>
28. Пантелеєва Н. М. Фінансова безпека в умовах цифрової економіки: очікування та реальність. *Фінансовий простір*. 2020. № 2 (38). С. 22-37. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.2\(38\).2020.209289](https://doi.org/10.18371/fp.2(38).2020.209289)
29. Варналій З. С., Мехед А. М. Теоретико-методичні підходи до оцінки фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Наукові записки*

Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Випуск 32. С. 203–211.

30. Довгань Л., Ріппа М. Теорія і практика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємницьких структур. *Світ фінансів.* 2022. № 4 (73). С. 171-183. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1568/1576>

31. Кушнір І. В., Болгов В. Є. Сутність фінансової безпеки підприємства та методики її дослідження. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса.* 2022. Випуск 14. Том 2. С. 232-236. URL:

<https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiHncT6nJKDAxWUXvEDHWIhDNEQFnoECCMQAQ&url=https%3A%2F%2Fjvestnik-sss.donnu.edu.ua%2Farticle%2Fview%2F12847%2F12752&usg>

32. Жук Н. Аналітична оцінка рівня фінансової безпеки підприємств. *Світ фінансів.* 2022. № 3 (72). С. 165-176. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1542>

33. Солодовнік О. О. Основні підходи до оцінювання економічної та фінансової безпеки: сутність і напрями вдосконалення. *БізнесІнформ.* 2021. № 2. С. 6–12. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-2_0-pages-6_12.pdf

34. Федоришина Л. І. Методичні аспекти аналізу управління фінансовою безпекою підприємства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2021. № 4. С. 178-193. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2022/zY0Wz7G0XIfQko2blgbF.pdf>

35. Пильнова В. П. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва: вплив ризиків на фінансову стійкість. *Ефективна економіка.* 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/79.pdf

36. Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії. *Фінанси і кредит: проблеми теорії та практики.* 2019. Вип. 3. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8276>.

37. Меліхова Т. О. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства як основний складник економічної безпеки: узагальнення наявних методичних підходів та критичний аналіз. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 1(63). С. 87–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_1_15
38. Меліхова Т. О. Узагальнення існуючих методик оцінки рівня фінансової безпеки як основного елемента економічної безпеки підприємства. *Бізнес-навігатор: наук.-вироб. журнал*. 2018. Вип. 1-1 (44). С. 153–158.
39. Сташук О. В. Індикаторний підхід в оцінюванні стану фінансової безпеки акціонерних товариств. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2018. № 9 (37). С. 168-173. DOI: 10.25264/2311-5149-2018-9(37)-168-173
40. Чмир Т. С. Науково-методичні підходи до кількісної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 4 (66). С. 104-110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-4-16>
41. Швець Ю. О., Цикало К. С. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки промислових підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 25 (1). С. 162-168. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25\(1\)__36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25(1)__36).
42. Худик О. Б. Стратегічний аналіз фінансової безпеки підприємств борошномельно-круп'яної промисловості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 15. Частина 2. С. 148-152. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21533/1.pdf>
43. Калмиков О. В. Методи оцінки рівня фінансової безпеки малих підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4363>
44. Фінансовий облік: підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 478 с.
45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом Мініфіну від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>

46. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

47. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

48. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022. 77 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf

49. В Україні припинили роботу 42% малих підприємств. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3429854-v-ukraini-pripinili-robotu-42-malih-pidpriemstv.html>

50. Американська торговельна палата. Ведення бізнесу під час війни в Україні, квітень 2022. URL: https://chamber.ua/wp-content/uploads/2022/04/AmCham-Ukraine-Survey_UKR.pdf#msdyntrid=4IQOc0HdCzH5wiAVRD0SJp-Xp8qDO3L6SA0ie02qg EU

51. Advanter Group. Дослідження стану українських МСП, травень 2022. URL: <https://www.facebook.com/Advanter.Group.UA/photos/a.114309967860967/133180275973936/>

52. Мурована Т. Вітчизняне підприємництво в умовах воєнного стану: основні тенденції та методи підтримки. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>

53. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд: вересень 2022 року. Національний банк України, 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM-2022-09.pdf?v=4

54. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд: січень 2023 року. Національний банк України, 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2023-01.pdf?v=4
55. Вплив атак на українську енергосистему на роботу бізнесу. Європейська Бізнес Асоціація. 2023. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/energy1.png>
56. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (Забезпечення оборотних активів власними коштами). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/301-koefitsient-zabezpechenosti-vlasnimi-oborotnimi-zasobami-zabezpechennya-oborotnikh-aktiviv-vlasnimi-koshtami>
57. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт маневреності власного капіталу. Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu>
58. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Ключові параметри (індикатори) комплексної оцінки рівня фінансової безпеки малого підприємства

Індикатор	Порядок розрахунку	Порогове значення	Умова, що гарантує фінансову безпеку
1	2	3	4
1. Ключові параметри (індикатори) ліквідності та платоспроможності			
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	> 1	Значення показника має бути не менше порогового
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	> 0,6	Значення показника має бути не менше порогового
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	> 0,2	Значення показника має бути не менше порогового
2. Ключові параметри (індикатори) фінансової стійкості			
4. Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	> 0,5	Значення показника має бути не менше порогового
5. Плече фінансового важеля	(Довгострокові + Поточні зобов'язання) / Власний капітал	< 1	Значення показника має бути не більше порогового
6. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	(Власний капітал + Довготермінові зобов'язання – Необоротні активи) / Оборотні активи	> 0,1	Значення показника має бути не менше порогового
7. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Власний капітал + Довготермінові зобов'язання – Необоротні активи) / Власний капітал	> 0,3	Значення показника має бути не менше порогового
3. Ключові параметри (індикатори) ділової активності			
8. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість оборотних активів	-	Значення показника → макс
9. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість власного капіталу	-	Значення показника → макс
10. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	-	Значення показника → макс

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4
11. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	-	Значення показника → макс
5. Показники рентабельності			
12. Рентабельність активів	(Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів) x 100%	> 0	Значення показника → макс
13. Рентабельність власного капіталу	(Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу) x 100%	> 0	Значення показника → макс
14. Рентабельність продажу	(Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації продукції) x 100%	> 0	Значення показника → макс
15. Рентабельність продукції	(Чистий прибуток / Собівартість продукції) x 100%	> 0	Значення показника → макс
6. Показники розвитку підприємства			
16. Темпи росту чистого прибутку	(Чистий прибуток звітного року / Чистий прибуток попереднього року) x 100%	> 100 %	Значення показника має бути не менше порогового
17. Темпи росту чистого доходу від реалізації продукції	(Чистий дохід звітного року / Чистий дохід попереднього року) x 100%	> 100 %	Значення показника має бути не менше порогового
18. Темпи росту вартості активів	(Вартість активів на кінець звітного року / Вартість активів на початок звітного року) x 100%	> 100 %	Значення показника має бути не менше порогового
19. Темпи росту власного капіталу	(Власний капітал на кінець звітного року / Власний капітал на початок звітного року) x 100%	> 100 %	Значення показника має бути не менше порогового
20. Темпи росту залишкової вартості основних засобів	(Залишкова вартість основних засобів на кінець звітного року / Залишкова вартість основних засобів на початок звітного року) x 100%	> 100 %	Значення показника має бути не менше порогового

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Код		
ТОВ "РУМАТА"	за СДРПОУ	2021	01	01
Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	за КОАТУУ	31263195		
Організаційно-правова форма господарювання Приватна власність	за КОПФГ	2610100000		
Вид економічної діяльності Виробництво бетонних розчинів, готових для використання	за КВЕД	13		
Середня кількість працівників, осіб 21		23.63		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		750873		
Адреса, телефон	вулиця Незалежності, буд. 67/1, м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76018			

1. Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
			На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
первісна вартість	1001	-	-	
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	142,9	
Основні засоби :	1010	1 663,3	2 408,7	
первісна вартість	1011	5 139,5	6 295,4	
знос	1012	(3 476,2)	(3 886,7)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	1 663,3	2 551,6	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	4 776,9	1 295,4	
у тому числі готова продукція	1103	-	-	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22 081,0	22 837,9	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 613,5	3 251,0	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	163,0	938,3	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	28 634,4	28 322,6	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	30 297,7	30 874,2	

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	400,0	400,0
Додатковий капітал	1410	980,0	980,0
Резервний капітал	1415	2 080,8	2 080,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14 842,5	15 472,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	18 303,3	18 932,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	3 690,0	3 200,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7 393,1	7 186,9
розрахунками з бюджетом	1620	162,8	318,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	105,6	43,6
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	748,5	670,0
Усього за розділом III	1695	11 994,4	11 375,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	30 297,7	30 874,2

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	43 407,3	46 738,5
Інші операційні доходи	2120	-	162,4
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	43 407,3	46 900,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(40 502,9)	(43 225,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 210,3)	(2 078,3)
Інші витрати	2270	(926,3)	(896,2)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(42 639,5)	(46 200,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	767,8	700,5
Податок на прибуток	2300	(138,2)	(126,0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	629,6	574,5

Керівник

_____ (підпис)

Корольок Сергій Васильович

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство
ТОВ "РУМАТА"

Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Виробництво бетонних розчинів, готових для використання

Середня кількість працівників, осіб 22

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Незалежності, буд. 67/1, м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76018

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КАТОГТГ 1

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2022	01	01
31263195		
UA26040190010045761		
240		
23.63		

750873

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
			На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
Первісна вартість	1001	-	-	
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	142,9	-	
Основні засоби :	1010	2 408,7	4 496,1	
первісна вартість	1011	6 295,4	8 805,8	
знос	1012	(3 886,7)	(4 309,7)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	2 551,6	4 496,1	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	1 295,4	3 305,4	
у тому числі готова продукція	1103	-	-	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22 837,9	20 907,4	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 251,0	2 372,6	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	938,3	430,8	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	28 322,6	27 016,2	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	30 874,2	31 512,3	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	400,0	400,0
Додатковий капітал	1410	980,0	980,0
Резервний капітал	1415	2 080,8	2 080,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15 472,1	17 329,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	18 932,9	20 790,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	3 200,0	3 000,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7 186,9	5 429,2
розрахунками з бюджетом	1620	318,9	707,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	43,6	220,1
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	670,0	312,8
Усього за розділом III	1695	11 375,8	9 449,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	30 874,2	31 512,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	58 476,7	43 407,3
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	58 476,7	43 407,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(54 516,5)	(40 502,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 431,6)	(1 210,3)
Інші витрати	2270	(263,5)	(926,3)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(56 211,6)	(42 639,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 265,1	767,8
Податок на прибуток	2300	(407,7)	(138,2)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 857,4	629,6

Керівник _____
(підпис)

Королук Сергій Васильович
(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	ТОВ "РУМАТА"	Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
Територія	ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	за ЄДРПОУ	31263195		
Організаційно-правова форма господарювання	товариство з обмеженою відповідальністю	за КАТОТТГ	UA26040190010045761		
Вид економічної діяльності	Виробництво бетонних розчинів, готових для використання	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб	22	за КВЕД	23.63		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Незалежності, буд. 67/1, м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76018		750873		

1. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	4 496,1	3 453,8
первісна вартість	1011	8 805,8	8 836,6
знос	1012	(4 309,7)	(5 382,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	4 496,1	3 453,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	3 305,4	2 404,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	20 907,4	17 061,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 372,6	12 545,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	430,8	367,2
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	27 016,2	32 379,1
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	31 512,3	35 832,9

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	400,0	400,0
Додатковий капітал	1410	980,0	980,0
Резервний капітал	1415	2 080,8	2 080,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17 329,5	19 701,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	20 790,3	23 161,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	3 000,0	3 000,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 429,2	4 936,4
розрахунками з бюджетом	1620	707,3	860,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	220,1	282,0
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	312,8	3 218,5
Усього за розділом III	1695	9 449,3	12 015,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	31 512,3	35 832,9

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2022 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	55 896,9	58 480,9
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	7,0	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	55 903,9	58 480,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(51 990,0)	(52 692,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 021,8)	(1 699,3)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(53 011,8)	(54 392,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 892,1	4 088,7
Податок на прибуток	2300	(520,6)	(407,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 371,5	3 681,0

Керівник

(підпис)

Корольок Сергій Васильович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Бібліографічна довідка

Тема магістерської роботи: «Фінансова безпека малих підприємств в умовах посилення економічної нестабільності»

Обсяг пояснювальної записки 80 аркушів.

Кількість рисунків 15 шт.

Кількість таблиць 9 шт.

Графічний матеріал 10 шт.

Слайд 1 – Мета, об'єкт, предмет та наукова новизна дослідження.

Слайд 2 – Основні підходи до трактування поняття «фінансова безпека малого підприємства».

Слайд 3 – Підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Слайд. 4 – Індикатори оцінки фінансової безпеки підприємства.

Слайд 5 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Румата».

Слайд 6 – Ключові параметри (індикатори) ліквідності ТОВ «Румата».

Слайд 7 – Ключові параметри (індикатори) фінансової стійкості ТОВ «Румата».

Слайд 8 – Ключові параметри (індикатори) ділової активності та рентабельності ТОВ «Румата».

Слайд 9 – Результати оцінки фінансової безпеки ТОВ «Румата» за удосконаленою методикою.

Слайд 10 – Сума присвоєних балів індикаторам фінансової безпеки ТОВ «Румата» за три роки.

17.01.2024 р.

_____ Малкович П. І.